

& Diakonie Parochie

Een uitgave
van het LKDB

**Jaargang 28
Nummer 4**

**December
2015**

Diaconie en caritas. *Werk in uitvoering*

Werk in uitvoering. Diaconie in de knel?

“In ons vredeswerk is de menselijke waardigheid leidend”

Diaconieprijs Brood en Rozen voor Bezoekgroep Sint Jacobsstaf

Noodfondsen en kerken; Kerken en zorg

Inhoud

Ter inleiding	1
Werk in uitvoering. Diaconie in de knel?	2
Diaconie. Zeven werken van barmhartigheid in De Vlaspit in Tilburg	8
Diaconaal Werkplan in de Hl Pancratiusparochie	13
Caritas in uitvoering in Antoniusparochie	17
“In ons vredeswerk is de menselijke waardigheid leidend”	19
Diaconieprijs Brood en Rozen voor Bezoekgroep Sint Jacobsstaf	24
Eigen kracht terugvinden - Wijkpastoraat Heerlen	26
SchuldHulpMaatje Kerkrade	28
Vluchtelingenopvang Ommoord Zevenkamp Rotterdam	30
De betekenis van ‘ <i>Laudato Si</i> ’ voor werkgroepen MOV en diaconie	32
Noodfondsen en kerken	36
Project Zorgzame kerk	39
<i>Leren leven in overvloed</i> , boekbespreking	42
<i>De ‘ander’ woont naast mij</i> , boekbespreking	44
<i>Diaconaat, hoe doe je dat?</i> boekbespreking	46
Agenda en weetjes	48
Colofon	
Meditatief: <i>Van oorlog en zoeken naar veiligheid</i>	

Redactioneel

Het tijdschrift *Diakonie & Parochie* gaat in op ontwikkelingen rond diaconie in parochies, Parochiële Caritas Instellingen en katholieke gemeenschappen. Inhoudelijke reflecties, beleidsmatige vergezichten, oogst van conferenties en werkdagen, concrete voorbeelden, interviews met mensen in de praktijk, recensies van relevante boeken vullen de pagina's. Het aantal pagina's per nummer bedraagt minimaal 40. Zo is *Diakonie & Parochie* een praktisch katholiek diaconaal tijdschrift. Voor redactionele contacten: crijns@ziggo.nl

Ter inleiding

Hub Crijns

De herfst kwam en duurde door het mooie weer lang. In die tijd is het vierde nummer van *Diakonie & Parochie 2015* geschreven. Twee belangrijke gebeurtenissen, ook voor diaconie en caritas, blijven het nieuws bepalen. Vluchtelingen uit Azië en Afrika blijven komen. Hun komst zorgt voor spanningen onder de Nederlandse bevolking. En tegelijk voor allerlei activiteiten vanuit kerken om deze mensen welkom te heten. En eind november zorgden verschillende terreurgroepen voor aanslagen in Parijs en sindsdien is het een en al alertheid hieromtrent. Hoe ga je daarmee om? Geen eenvoudige kwestie, hetgeen blijkt uit de koortsachtige activiteiten in alle Europese landen. We kunnen blij zijn, dat in dit nummer de directeur van PAX voor Vrede is geïnterviewd. Jan Gruiters heeft vanuit het programma van PAX antwoorden voor de diaconale wereld.

In dit nummer leest u heel veel over diaconie en caritas. Eind oktober hield de Mariënburgvereniging een Congres over diaconie. Met name over de zichtbaarheid van diaconie en caritas ging het forum, terwijl door de dag heen de vraag werd gesteld of door de diverse ontwikkelingen in de kerk diaconie in de knel komt. Jozef Wissink ging in de inleiding uitvoerig in op deze vragen. Antwoorden komen ook van de beleidsplannen, die parochies en Parochiële Caritas Instellingen maken. Daaruit blijkt dat diaconie en caritas nieuwe impulsen vinden.

De diaconale wereld van de kerken blijkt een belangrijke manier om de missie van kerk in de samenleving vorm te geven. De uitreiking van diaconale prijzen is een stimulans, om de verhalen van diaconie en praktijk in woord en beeld zichtbaar te maken. We lezen over de uitreiking van de Diaconieprijs Brood en Rozen 2015 van het Bisdom Rotterdam en maken kennis met een winnaar. We maken kennis met het Wijkpastoraat Heerlen, de winnaar van de al uitgereikte Dr. Poelsprijs van het bisdom Roermond. Het verhaal van SchuldHulpMaatje Kerkrade is een van de negentien verhalen uit de brochure van deze Dr Poelsprijs. De in augustus verschenen encycliciek 'Laudato Si' is belangrijk voor werkgroepen MOV en Diaconie. Noodfondsen en kerken geven een antwoord op de armoede in Nederland. Kerken zijn in toenemende mate ook actief op het terrein van de zorg. Drie boekbesprekingen gaan over omgaan met geld en goed, vluchtelingenopvang en handreikingen voor diaconie en caritas

Uit de reacties blijken waarderingen voor *Diakonie & Parochie*. We kunnen nieuwe lezers goed gebruiken, dus werft u mee aan nieuwe abonnees? Voor volgend jaar hebben we de prijs voor de jaargang moeten verhogen naar € 25,00 vanwege gestegen (porto)kosten. Voor al uw reacties en meningen kunt u terecht bij eindredacteur Hub Crijns. Adres: crijns@ziggo.nl.

Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad
Emmaplein 15
5211 VZ 's-Hertogenbosch
e-mail: administratie@rkdiaconie.nl

Diaconie in de knel. Werk in uitvoering

Jozef Wissink is oud-hoogleraar praktische theologie en voorzitter van het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad

De Mariënburgvereniging organiseerde op 31 oktober in de Jaarbeurs van Utrecht het Congres 'Diaconie in de knel'. Jozef Wissink ging als hoofdspreker de praktijken van diaconie en caritas langs om na te gaan of diaconie wel of niet in de knel zit.

In het nagaan van het thema 'Diaconie in de knel' is het nodig eerst iets te zeggen over waar het bij diaconie om draait en wat er voor kerk en geloof op het spel staat bij de diaconie. Daarna kijken we waar het knelt.

Het crisisgevoel valt dan op. We hebben het telkens over de crisis: de crisis in de kerk, de crisis in de samenleving, de vluchtelingen crisis, de financiële en economische crisis. Ik vat 'diaconie in de knel' niet in die richting op. Allereerst omdat het woord 'crisis' op den duur niets meer betekent. Ten tweede omdat ik bij diaconie en caritas zoveel tekenen van geïnspireerd leven zie, dat ik betwijfel om van 'crisis in de diaconie' te spreken. Er zijn plaatsen waar de diaconie of caritas nog het enige van de kerk is dat er goed functioneert. Ik neem de titel nuchterder: waar knelt het in de diaconie, waar dreigt ze voor verkeerde doeleinden gebruikt te worden? Waar wordt er aan haar wortels gezaagd?

Waar gaat het om in de diaconie?

Bij diaconie en caritas denkt iedereen op de eerste plaats aan de armenzorg: de verpleging van de lijfelijke en psychische zieken, onderwijs aan mensen die daar geen geld voor hebben, bijstand aan mensen in financiële nood en schulden, enzovoorts. Dat is de alledaagse betekenis van het

woord. Maar er komt meer bij kijken. Ik neem mee dat op Vaticanum II in 'Lumen Gentium', en in andere constituties en decreten gesproken wordt over een tweevoudige zending van de kerk. Aan de ene kant is daar de verkondiging van het geloof, de hoop en de liefde: de christelijke boodschap, die de mensen wil verlokken bewust deel te nemen aan de *love story* tussen God en de mensen, waarvan we deel uitmaken. Aan de andere kant is er de inzet dat de samenle-

ving doordeesemd raakt met evangelische waarden en dat het komt tot een barmhartige en rechtvaardige samenleving. Het doel is niet de bekering van de mensen tot het christelijk geloof, al wordt dat iedereen natuurlijk van harte gegund, maar dat de samenleving menswaardiger en humaner wordt. Ik betrek deze tweede zending ook op ons thema: het gaat om de diaconale zending van de kerk.

Jozef Wissink aan het woord tijdens het Congres 'Diaconie in de knel'
[Foto: Hub Crijns]

De diaconale zending van de kerk

Op het niveau van deze zending zoekt ons geloof contact met de politieke, de economische, de sociale en culturele werkelijkheid: opdat het er rechtvaardiger en barmhartiger toe gaat. De noodhulp aan mensen in nood is één van de wijzen om aan die zending te gehoorzamen. Maar er zijn meer wegen. Om misverstanden te voorkomen: het gaat er niet om dat de kerk politieke en economische macht nastreeft. Integendeel, de kerk erkent de relatieve autonomie van het politieke en economische en culturele. Via haar leden neemt de kerk deel aan die processen en daarbij is het zuilen-systeem met een katholieke zuil één van de mogelijkheden. Groot-Brittannië heeft nooit een katholieke zuil gekend, als het gaat om politieke partij of vakbond. Vaticanum II houdt zich buiten de kwestie, welke van de twee de meest gewenste situatie is. Het gaat er ook niet om, te beweren dat de kerk slechts de gevende partij is, als het gaat om het helpen te komen tot een barmhartige en rechtvaardige samenleving, al heeft de kerk zeker veel te bieden. Maar ze is ook leerling.

Ik zal in het vervolg de term 'diaconie' gebruiken voor de noodhulp van de kerk of van groepen christenen aan personen of groepen in nood, en ik houd zo op voorhand het verband in het oog met de problemen van de maatschappij op al haar niveaus.

Diaconie als essentieel voor kerk-zijn: een knelpunt vanuit de kerk

Vaticanum II spreekt dus over twee zendingen van de kerk of de twee kanten van de ene zending van de kerk. Het geloof wekken en voeden en streven naar een barmhartige en rechtvaardige samenleving. Die twee hangen nauw samen en als er één wegvalt, gaat het met de hele zending van de kerk en dus met heel de kerk mis. Ik noem een voorbeeld als een stem ter linkerzijde binnen de kerken. De toenmalige Rotterdamse predikant At Polhuis, die zijn sporen op het gebied van het bestuderen en stimuleren van diaconie verdiend heeft, baarde in 2005 opzien, toen hij en zijn kerkenraad besloten te stoppen met de diaconie in de gemeente. Het argument was duidelijk: de kerk is aan het vergrijzen en daarom zetten we helemaal in op prediking, catechese en evangelisatie, want als er geen kerk meer is, is er ook geen diaconie meer. Eerst zielen winnen en dan komt de diaconie terug. Ik heb geen reden om te twijfelen aan de waarneming van de crisis: op het katholieke erf is de krimp en de vergrijzing zeker niet minder dan op het protestantse erf. En toch gaat het zo niet. Aan de rechterzijde in kerken horen we hetzelfde. Van bisschop Gijsen was bekend, dat hij pleitte voor een totale inzet

op liturgie en catechese, omdat hij daar de gezondmaking van de kerk van verwachtte. De ziekte wordt gezocht op het niveau van het bederf van de doctrine en van het ritueel. Daar was overigens inderdaad best wat mis, maar de vraag aan hem moet postuum zijn, of diaconie niet ook tot gezondmaking van de kerk kan leiden. Ik bedoel: waar we de arme echt ontmoeten, kunnen ook teksten van de Schrift nieuw gaan spreken, kan geloven existentieel vlees op de botten krijgen.

Evangelii Gaudium brengt verheldering

De apostolische adhortatie *Evangelii Gaudium* is de verwerking van een bijzondere bisschoppensynode over de evangelisatie. Het thema van de evangelisatie is mede ingegeven door de krimp situatie van de kerk in Europa, al is het natuurlijk ook een blijvende essentiële activiteit van de kerk. Vermoedelijk zijn er enkele bisschoppen, die de positie van At Polhuis hebben gedeeld. Het is de gewoonte dat pausen na een synode een stuk over het thema uitgeven met gebruikmaking van de discussies in de aula. Paus Franciscus schrijft een stuk over evangelisatie, maar hij mengt er centrale concepten uit de sociale leer van de kerk doorheen en ook enkele concepten uit de Argentijnse vorm van bevrijdingstheologie. God en de armen worden vaak in één adem genoemd. De armen zijn namelijk echt anderen en wie hen over het hoofd ziet, zal ook God wel niet echt als Ander ontmoeten. Bovendien is een kerk die de vreugde preekt, maar zich niet laat leiden tot een hartelijke en solidaire omgang met de armen, een contra-getuigenis: die vreugde zal wel niet echt wat voorstellen of samenvallen met de geluksgevoelens van de verzadigde rijken.

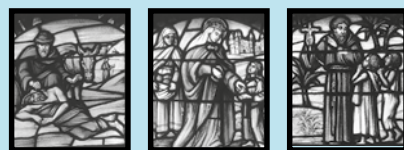
Katholieken actief in de wijk

Ik voeg hier graag het ervaringsverhaal toe, dat mijn collega Bernard Höfte me vertelde over zijn ervaring in Zuilen, een gemiddeld armere wijk van Utrecht. Hij signaleerde in de kerk, dat de groep van kerkgangers inderdaad vergrijsd was. Hij dacht toen: ik kan het die mensen niet aan doen, dat ik ze oproep om de diaconie nieuw leven in te bla-

zen. Omdat hij zelf als methodische aanpak van pastoraat een voorstander was van in de wijk zijn en met het leven van de wijk meeleven, bezocht hij allerlei bijeenkomsten in de wijken. Tot zijn verrassing trof hij bij die bijeenkomsten zijn vergrijsde parochianen aan. Ineens besepte hij dat die mensen als gelovigen en wijkpersonen allang bezig waren met de diaconie, maar als parochie zagen we het niet en die mensen zelf zagen het ook niet. Ze deden het gewoon. Misschien is het enige dat we als kerk moeten doen, dat we zorgen dat ze van elkaar weten waar iedereen mee bezig is en dat we als kerk expliciet zeggen hoe goed de gemeenschap al bezig is en dat men best gebed mag vragen voor al die dingen waar men mee bezig is. Mijn punt is, dat een gemeenschap nooit te oud is voor diaconie. Misschien wel voor het overeind houden van allerlei werkgroepen en vergaderingen, maar dat is niet hetzelfde.

Diaconie is essentie van de kerk

Deze visie op de diaconie als behorend tot de essentie van de kerk is ook te vinden in het leergezag van de kerk. Paus Benedictus zegt in zijn encycliek *'Deus Caritas est'* met evenzoveel woorden dat dit zo is, en weigert een rangorde aan te brengen tussen verkondiging, liturgie en diaconie.

De afbeeldingen van Sint Franciscus als apostel der armen, Elisabeth van Thüringen (brood en rozen) en de barmhartige Samaritaan in glas-in-lood ramen door een onbekend kunstenaar komen uit de koorgang van de Kerk in Huize Sint Anna te Heel (Limburg). Dit huis voor gehandicapte meisjes en vrouwen is gestart door de congregatie der Kleine Zusters van de Heilige Joseph.
www.glasmaalerei-ev.de/pages/b233/b233.shtml

Diaconie temidden van andere maatschappelijke actoren

Zestig jaar geleden realiseerde de katholieke kerk haar taak van het doorsedemen van het hele leven met evangelische waarde nog via een complete zuil. Ik heb geen heimwee naar die tijd. De zuil had een aantal nadelen. Die zijn in de zestiger en zeventiger jaren zo duidelijk geworden, dat de zuil er voor een groot deel aan bezweek. Hetzelfde gebeurde trouwens met o.a. de protestantse zuil en met de sociaal-democratische zuil. De zuil had als voordeel, dat daar het geheel van het leven bestreken werd. De economie via vakbonden en werkgeversverbanden, de cultuur via een heel stelsel van onderwijs en allerlei verenigingen voor sport en toneel, bibliotheken enzovoorts. De politiek via een eigen politieke partij. Uit deze organisatievorm trekken we de lering dat kerk oog moet blijven houden voor het geheel van het menselijk leven.

Professionals en vrijwilligers

Kansen of valkuilen voor diaconie liggen als eerste in de verhouding tussen professionals en vrijwilligers. De kerkelijke diaconie is overwegend een zaak van vrijwilligerswerk. Hoe verhoudt zich dat en hoe zal zich dat gaan verhouden tot het werk van professionals, zoals die werkzaam zijn in sociale diensten, ziekenhuizen, hulpverleningsinstituten enzovoorts? De kwesties zijn gemiddeld goed oplosbaar, behalve wanneer ze verontreinigd worden. Dat laatste gebeurt, wanneer een bezuinigende overheid ertussen komt en vrijwilligers gebruikt om te bezuinigen op professionals. Het is juist zaak, om te gaan zien, waar de kracht van elk der beide groepen ligt. Ik noem een professional iemand, die op grond van opleiding, kennis en ervaring en wijsheid weet, waarom hij/zij doet, wat hij/zij doet en vandaar redelijk betaald dient te worden voor zijn/haar

Elisabeth van Thüringen

werk. Dat betekent niet dat een vrijwilliger nooit weet, waarom hij/zij iets doet. Sommige vrijwilligers doen naturel vrijwel altijd het goede en kunnen ook nog zeggen, waarom hun dat het beste lijkt. Maar je mag het niet van hen verwachten, als vrijwilliger. Wanneer situaties een hoge mate aan gecertificeerde deskundigheid vragen, ligt het voor de hand daar professionals voor vrij te maken. Wanneer ik geopereerd moet worden en dat gebeurt op grond van bezuinigingen door een aantal goede vrijwilligers, is er wat misgegaan met de gezondheidszorg. Maar vrijwilligers hebben ook een kracht. Soms wordt die expliciet erkend. Dat is op veel plaatsen gebeurd, waar het grote landelijke project Schuldhulpmaatje van start is gegaan. Een der burgemeesters van die plaatsen heeft de aanvulling van de vrijwilligers op de professionals zo verwoord: "Onze ambtenaren bij de sociale dienst staan zo strak geprogrammeerd, dat ze aanvulling behoeven als het gaat om de hoeveelheid tijd die de

cliënten nodig hebben en op de persoonlijke aandacht die cliënten nodig hebben." Ik vrees dat deze burgemeester helemaal gelijk heeft. In mijn bepaling van wat een professional is, heb ik het weinig tijd hebben niet opgenomen, of dat een professional zich niet met telkens weer een mens kan bezig houden. Een vrijwilliger, die niet op een strak schema werkt, is een kracht en wanneer die vrijwilliger zich richt op deze persoon, met wie hij of zij nu optrekt, dan is dat iets waar schrijnende behoefte aan is bij heel veel mensen. Juist het een nummer zijn in de kaartenbak betekent voor onze armen vaak, dat hun gevoel dat ze overbodig zijn en slechts tot last zijn bevestigd wordt.

Diakonie en overheid

Een ander speelveld, waarop de diakonie terecht komt is dat van de politiek. Het gaat dan om de contacten met de overheid op haar verschillende niveaus. Die relatie hoor je altijd met twee woorden te omschrijven: kritische samenwerking. Aan de ene kant mag de diakonie zich niet voor politieke doeleinden laten misbruiken en heeft zij een eigen boodschap aan de overheden. Aan de andere kant willen we als groepen van gelovigen een positieve bijdrage leveren aan de humanisering van de samenleving en hoort samenwerking dus op het repertoire te staan. Op plaatselijk niveau zijn er de afgelopen jaren veel vormen van samenwerking ontstaan met de lokale overheden in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en bij de vele maatjes-projecten. Ten aanzien van de nationale overheid is de relatie de laatste decennia tamelijk kritisch. De afbraak van de sociale-welzijnsstaat en het achterwege blijven van een actieve anti-armoede-politiek hebben de vragen rondom armoede voor een deel van de politieke agenda afgevoerd en hoger op de kerkelijke agenda geplaatst. De kerken nemen de zorg voor de mensen die leven in armoede ernstig. En vrijwel alle diakonieën en Caritas instellingen zijn er van overtuigd dat je daar te hulp moet schieten zonder discriminatie naar religieuze overtuiging. Christenen helpen niet slechts christenen, maar mensen in nood. Tegelijk vinden de kerken, dat de overheid hier ten onrechte afzijdig blijft. Sinds we weten dat de oorzaak van armoede niet slechts domme pech of eigen schuld is, maar dat er ook maatschappelijke oorzaken zijn (en schuld van anderen), heeft de politiek een verantwoordelijkheid in deze. Vandaar dat er de laatste tien jaren om de drie jaar een monitor verschijnt over de hulp, die diakonieën en caritas instellingen geven in geld en tijd aan mensen en op

Franciscus apostel der armen

welke problemen zij stoten. Tezamen met de armoede-onderzoeken van het CBS en SCP wordt het voortdurend duidelijk: de armoede neemt toe in ons land. Een op de tien huishoudens moest in 2013 leven met een inkomen onder de lage-inkomensgrens en dat is een lage grens! Ook stoot men op de af en toe ten hemel schreiende gevolgen van de fraudewet voor de mensen die recht hebben op een uitkering. Criminelen zijn pas schuldig na veroordeling, uitkeringsgerechtigden zijn schuldig tenzij ze hun onschuld kunnen bewijzen en worden soms gestraft voor fouten van de uitkeringsinstantie. Soms komt dat weer goed, maar ondertussen worden er voor zo iemand ingesprongen worden. De meeste criminelen hebben namelijk wel reserves, maar de gemiddelde uitkeringsgerechtigde niet. Het gaat dus om kritische samenwerking.

Diakonie en geld

In de context van de diakonie gaat het ook om geld. Niet alleen om het geld dat verstrekt wordt aan mensen in nood, in de vorm van giften of leningen, maar ook het geld dat nodig is om de diaconale instituties te onderhouden. Met name op het nationale niveau zit daar aan katholieke kant de dia-

conie klem. U hebt ongetwijfeld vernomen dat het landelijk bureau DISK zijn deuren heeft moeten sluiten. Daar speelt in mee, dat de kerken financieel in de krimp zitten, waarbij met name de rooms-katholieke kerk de grote landelijke organisaties nauwelijks meer steunt en dat de fondsen gemiddeld wel projecten ondersteunen, maar niet de organisatie die de projecten aanvraagt. Sommige fondsen zijn daar wettelijk toe verplicht, bij andere is dat een eigen keuze. Als je dus geen directeur meer kunt betalen om die projecten te werven, stukt de structuur. Als je dan zo'n instituut moet opheffen, zie je ineens dat je een diaconaal kenniscentrum gaat missen. Momenteel wordt vanuit diverse plekken geprobeerd om gedeelten van

het werk dat DISK deed toch op te vangen. Bisschop de Korte en het LKDB verdienen dus steun bij hun poging om iets van een landelijk diaconaal adres voor de RKK over-eind te houden.

De diakonie aan de basis

Binnen de katholieke parochies wordt het diaconale werk structureel gemiddeld onder twee noemers uitgevoerd: aan de ene kant door Parochiële Caritas Instellingen (PCI's) en aan de andere kant door allerlei diaconale groepen in de parochies. Als de diakonie veraf erbij wordt betrokken komt Missie-Ontwikkeling-en-Vrede in de naam voor. In de vraagstelling van dit Congres staat of diakonie niet ook hevig in de knel komt door de grote reorganisaties en fusies die op dit moment plaats vinden in de parochie-organisatie. Het antwoord op die vraag is ingewikkelder dan menig tegenstander van fusies en kerksluitingen zou denken.

Uit wat ik verneem uit het veld, is het antwoord per situatie wisselend. Op plaatsen, waar aan de gelovigen gemeld wordt, dat men zich voortaan aan kan sluiten bij het eucharistisch centrum elders, stort alles in, wanneer men zich daarbij neerlegt. Misschien was er nog weinig leven over of misschien zijn het verdriet en de woede zo groot, dat men slechts af kan haken. Dat komt voor. Er zijn ook plaatsen, waar door de fusie juist op het gebied van de diakonie nieuwe energie ontstaat. Daarbij kunnen verschillende factoren een rol spelen. Een eerste factor is, of de nieuwe centrale PCI de afdelingen bij elkaar brengt en een uitwisseling tot stand laat komen over wat men in de eigen plaatsen als uitdagingen en kansen ziet. Als het lukt om dat een eerlijk gesprek te laten zijn, komen mensen op nieuwe ideeën of op plannen tot samenwerking. Een tweede factor is dat het tot uitwisseling komt tussen een stedelijk centrum en de omliggende dorpen. Ik heb gehoord van een vergadering, waarin na een verslag uit de stad de dorpen reageerden met de opmerking dat zij geen drugsproblemen hadden. Het simpele antwoord van de stedelijken: "Dat zal wel kloppen, jullie kinderen komen bij ons spuiten en slikken".

Dat bracht een schrikreactie teweeg, en vervolgens grote opening. Nog een andere factor: in sommige dorpen waren de oude PCI's bemand door fondsbeheerders. Die vonden de nieuwe situatie minder interessant. Men zocht toen voor de plaatselijke caritas/activiteiten nieuwe sociaal actieve mensen en gaf ze de vrije hand. Ook dat levert een toename van activiteiten en ook energie op. De moeilijke fusies leveren met andere woorden ook nieuwe kansen op. Vanuit deze opsomming van factoren zijn enkele criteria af te leiden, die voorwaarde zijn voor succes of mislukking. De eerste is dus dat de nieuwe PCI zich niet opstelt als baas, die het geld beheert en wil gaan uitmaken wat er ter plaatse moet gebeuren. De tweede is dat de nieuwe PCI het tot echte uitwisseling laat komen. De derde is, dat er op alle niveaus moet worden gezocht naar de juiste mensen op de juiste plaats. Op lokaal niveau kunnen doeners nu soms beter uit de voeten dan voorheen, op hoger niveau zijn bestuurders, inspiratoren en facilitators nodig.

Diakonie in de knel

Diakonie komt vaak in de knel en er zijn een genoeg problemen op te noemen. Aan de andere kant hoop ik dat U aan dit verhaal overhoudt dat het bruist op veel plaatsen. En natuurlijk dat er werk aan de winkel is. De laatste weken gaat het nieuws voor een groot deel over de vluchtelingen, die met name uit Syrië en daarnaast Afghanistan, Iran en Eritrea naar Europa komen. In Nederland neemt de armoede onder de bevolking toe. Er is dus werk aan de winkel. Ik eindig met de opmerking, dat diakonie ook mooi werk is. Wie mensen in de knel ontmoet, wordt daar vaak rijk van. Dat is ook U van harte gegund.

De gehele inleiding van Jozef Wissink is te vinden op de site van de Mariëburgvereniging.
<http://www.mariëburgvereniging.nl/impressie-mariëburg-congres.html>

Diakonie. Zeven werken van barmhartigheid in de Vlaspit te Tilburg

Marja Wittenbols is consultant maatschappelijke activering Stichting De Vonk, instelling voor katholiek maatschappelijk aktiveringswerk

Kent u ze nog, de Zeven Werken van Barmhartigheid? De hongerigen voeden, de dorstigen te drinken geven, de naakten kleden, de zieken bezoeken, de vreemdeling huisvesten, de gevangenen bezoeken en de doden begraven.

Werken van barmhartigheid

In het evangelie van Mattheüs bedankt Jezus Zijn leerlingen omdat ze Hem gevoed, gelaafd, gekleed, bezocht, gehuisvest en begraven hebben. De leerlingen denken dat ze voor de gek gehouden worden. "Wanneer hebben we U dan hongerig, dorstig, naakt, ziek, als vreemdeling, gevangen of zelfs dood gezien?" Jezus zegt dat als je er bent voor mensen die als de "minsten", als "onbelangrijken", worden gezien, je dat voor Hem hebt gedaan. Daar moeten ze even over nadenken, net als wij. Jezus is hun vriend, hun leraar, iemand die ze vertrouwen. Hoe konden ze onbekende, onbelangrijke mensen met Hem vergelijken? Hoe konden ze daar net zo warm voor lopen? Van de andere kant, als Hij daar zoveel nadruk op legt, zal er wel iets van waar zijn. Ze gaan ermee oefenen. In het latere Christendom heeft de zorg voor de zwakkeren altijd een centrale plaats. Het gaat diakonie heten. De Vlaspit wil een diaconale parochie zijn. Wat is dat dan?

Hongerigen voeden

De hongerigen voeden

Je kunt er zo akelig van worden, 's middags rond een uur of vier. De lunch is al even geleden en het avond eten laat nog op zich wachten. Even iets tussendoor. Eigenlijk heb je iets sterkers nodig, maar je stilt de honger even met een afgeleide daarvan. Je kunt het gevoel geen honger noemen, maar de trek neemt je helemaal in beslag, je kunt je moeilijk concentreren. Het is begrijpelijk dat het hebben van echte honger zijn weerslag heeft op het functioneren van mensen. Wat is honger in deze tijd? Er zijn steeds meer mensen, die elke maand het geld dat binnenkomt, door de bank zien betalen aan de vaste lasten en de schulden. Er blijven een paar tientjes over om van te eten, schoonmaakmiddelen te kopen en je van te kleden. Dan helpt de voedselbank, als je de stap durft te nemen. Heel dapper moet je daar voor zijn. Er zijn meer vormen van honger. De mensen die zulke honger lijden worden daar ook akelig van en kunnen zich moeilijk concentreren en functioneren niet goed. Je hoort wel eens spreken over honger naar status en macht. Maar is dat woord 'honger' hier wel op zijn plaats? Gaat het niet meer om een stevige trek die je even stilt met een tussendoortje? Is het niet vaak honger naar gezien en aanvaard worden als mens? Hoe kun je de trek van deze mensen en van jezelf stillen?

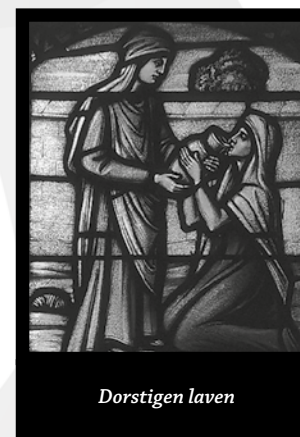
De beelden van de werken van barmhartigheid zijn glas-in-lood ramen door een onbekend kunstenaar, aanwezig in de koorgang van de Kerk in Huize Sint Anna te Heel (Limburg). Dit huis voor gehandicapte meisjes en vrouwen is gestart door de congregatie der Kleine Zusters van de Heilige Joseph. www.glasmalerei-ev.de/pages/b233/b233.shtml

Het aandacht geven aan prettig gedrag stilt die honger langduriger. "Wat heb ik fijn met jou gepraat." "Wat aardig dat je me zo goed geholpen hebt." "Wat goed dat je zo'n geduld hebt met je dementerende moeder". "Wat mooi dat je die klus als vrijwilliger doet en er geen geld voor vraagt." Wie weet zal er minder geld uitgegeven worden aan blingbling en dure auto's als mensen voelen dat de liefde van hun omgeving daar niet van af hangt, maar van hun prettig-mens-zijn. Geld dat besteed kan worden aan de voedselbank voor mensen die fysieke honger hebben. Goed voor de ander, goed voor jou.

De dorstigen laven

Wat ga je doen als je zelf in de positie zit dat je barmhartigheid nodig hebt? Wat als jij in de afhankelijke situatie verkeert, dat een ander jou gaat helpen? Dat is heel moeilijk, zeker als je zelf altijd voor mensen klaar stond. Dan merk je pas hoe klein je je kunt voelen, terwijl je weet dat die ander het zo goed bedoelt. Je kunt boos worden van al dat begrip. Je kunt verdrietig worden van die belangeloze hulp. Soms zou je willen dat je zorg en hulp zou kunnen kopen, zonder dat je iemand dankbaarheid verschuldigd bent. Maar zo gaat het niet. Iemand zei: "Ik wil niet een liefdadigheid-project zijn. Ik wil dat mijn vriendin mijn vriendin is en niet mijn zorgverlener die ik nodig heb voor mijn boodschappen." Of "Ik word gek van mijn vrouw, die maar voor mij loopt en draaft nu ik zo ziek ben. Ik weet dat

ze haar best doet. Ze klaagt nooit, terwijl ik zie dat het haar te veel is. Dan ga ik haar treiteren, gewoon om ook maar eens te zien dat zij het opgeeft. Ik wil niet de enige zwakke zijn in dit huis." Het kan iedereen gebeuren in de afhankelijke rol te komen. Dan komen er kanten van je naar boven die je nog niet kende. Dan krijg je dorst. Dorst naar het gewone leven. Dorst naar toen alles gemakkelijker was. Die dorst is niet te stelpen, want hoe meer je te drinken krijgt aan hulp, hoe slechter je je voelt. Soms helpt het als mensen je af en toe even met rust laten en je tegen je grenzen laten oplopen. Soms helpt het als iemand je vraagt hoe je het nu vindt om op deze manier geholpen te worden. Dan kun je eerlijk antwoord geven, zonder iemand te beledigen. Soms helpt het om barmhartig voor jezelf te zijn en toe te geven, dat je de hulp gewoon nodig hebt en dat het niet anders kan. Je kunt het jezelf om die zorg te ontvangen. Iedere keer een andere 'soms'. Goed voor de andere, goed voor jou.

Dorstigen laven

De naakten kleden

Het werk van barmhartigheid dat *de naakten kleden* heet, is gemakkelijk in te vullen. Je ruimt je kast op, ziet met spijt dat het meeste nog goed en weinig gedragen is. Je brengt de opbrengst naar Gerrit Poels of La Poubelle hier in Tilburg en je hebt weer iemand gelukkig gemaakt. Daar komen veel mensen die de koopjes ook zien, maar niet zo spontaan kun-

nen zijn, omdat er al geen geld genoeg is om de huur te betalen en het eten een sluitpost is. Maar ook zij lopen er graag goed bij, zodat zij niet herkend worden als de Armen van de stad. Ja, jouw kleding komt goed terecht.

Waarschijnlijk is de *naakten kleden* meer dan dit. Want wie is er nu echt naakt in deze tijd? De uitdrukkingen “in je hemd staan” en “je bloot voelen” verwijzen naar situaties waarin mensen zich beschaamd en kwetsbaar voelen. Als ze over iets moeten vertellen en dat niet willen: een slecht huwelijk, kinderen die ontsporen. Of als ze hun financiële hebben en hopen moeten overleggen om in aanmerking te komen voor een voorziening die ze hard nodig hebben. Iemand in de bijstand zei: “Weet je hoe het voelt als je voor het vervangen van je bril van drie maanden bankafschriften moet overleggen en wat ze niet snappen nog mondeling moet toelichten? Dat voelt heel bloot en daarom doe ik dat niet meer.”

Mensen die afhankelijk zijn van hulpverlening, zorg en liefdadigheid kunnen er over mee praten.

Hoe kun jij nu de naakten kleden? Of je nu ambtenaar, winkelier of buurvrouw bent. Dat kan door op de eerste plaats mensen niet uit te kleden. Besef als je in gesprek bent met iemand, dat je de waardigheid kunt afnemen met vragen die er niet toe doen. Vragen die mensen bij hun schaamte brengen. Weet dat waardigheid de mooiste en eigenste mantel die je kunt hebben. Niet gekregen van Gerrit Poels, maar van onze Schepper. Niet uitkleden dus, maar aankleden met oprechte belangstelling,

vriendelijkheid en compassie. Gekregen van jou.

Goed voor de ander, goed voor jou.

Naakten kleden

De zieken bezoeken

Als je met mensen praat die in dit liefdewerk actief zijn, hoor je wonderlijke verhalen. Het in contact komen met mensen die een zwaar leven hebben, is zowel confronterend als verrijkend. Misschien ga je met lood in je schoenen op ziekenbezoek, bij iemand met terminale kanker. Je wilt die pijn niet zien. Het herinnert je ook aan je eigen eindigheid. Je kunt de pijn niet wegnemen. In zo'n gesprek gebeurt het dat juist de zieke bemoedigende woorden heeft voor de toekomstige achterblijvers. De herinneringen aan een goed besteed leven maken het afscheid minder moeilijk dan gedacht. De hoop op het overgaan van de pijn die nu geleden wordt, maakt de dood misschien een goede vriend. Iemand zei: “Na dit zware bezoek wist ik wat Jezus bedoelde: die vrouw was blij dat haar lange dagen even gebroken werden door mijn bezoek. Ze gaf me een enorme kracht terug. Iets wat groter was dan ik ooit in haar gezonde leven heb gezien. In al haar zwakheid en mijn kwetsbare onhandigheid ontstond een echte ontmoeting. Het voelde of God daarbij was.” Nu zal niet ieder bezoek of iedere activiteit die intensiteit hebben, maar door op bezoek te gaan geef je het wel een kans.

Goed voor de zieke, goed voor jou.

Goed voor de zieke, goed voor jou.

De vreemdeling huisvesten

Het lijkt zo gewoon:

iemand verwelkomen als die op bezoek komt. Iemand als vreemdeling in je huis ontvangen. Maar in het dagelijks leven

voelen we ons vaak vreemdeling in eigen land. Als we in een warenhuis iets zoeken wat we niet kunnen vinden. Als we in een ziekenhuis de juiste route naar de specialist zoeken. Als we in een nieuwe wijk een adres willen bereiken. We kunnen ons ook vreemdeling voelen in de bureaucratie. Voor welke vraag kunnen we waar terecht? Hoe kom je voor thuiszorg in aanmerking? Wie kan helpen als je de huur niet meer kunt betalen? Hoe vul je dat ingewikkelde formulier in?

Liever zoeken we het eerst zelf uit voor we het vragen, want we vallen niet graag iemand lastig. Bovendien laten we niet graag zien dat we het niet zelf kunnen. Zo kun je dwalen en zelfs verdwalen en je vreemdeling voelen, buitengesloten.

Vreemdelingen huisvesten is het gemakkelijkst te verwezenlijken werk van barmhartigheid. Iemand huisvesten hoef je niet letterlijk te nemen: iemand zich thuis en op zijn gemak te laten voelen, is de hedendaagse vertaling. Als een vrouw in de supermarkt naast je staat te mompelen, is het niet raar om te vragen of ze iets speciaals zoekt. Als je een auto voor de derde keer langs ziet komen in de straat, kun je informeren of men het kan vinden. Als je in je werk procedures opstelt, kijk dan of ze niet alleen vriendelijk zijn voor de organisatie, maar ook voor de gebruikers. Als je iets organiseert voor de buurt, maak de uitnodiging dan zo dat iedereen zich welkom voelt, ook al zou hij niemand kennen. Als je op zondag de eucharistie viert, heet mensen dan bij het binnenkomen welkom. Wees je ervan bewust dat er ook mensen aanwezig zijn die de gebruiken en “spelregels” misschien (nog) niet allemaal kennen. Vertel tijdens de viering waar mensen de teksten om te bidden en te zingen kunnen meelesen. Wens elkaar vrede. De vreemdeling huisvesten: doe het eens een paar keer per week. Het kost geen moeite.

Goed voor de vreemdeling, goed voor jou.

De gevangenen bezoeken

Dit is een beladen werk van barmhartigheid, omdat het soms genoemd wordt: de gevangenen bevrijden. Waarom zou je iemand bevrijden die zich in de positie gewurmd heeft dat hij gevangen is gezet? Wat blijft er dan nog over van ons justitieel systeem? Deze mensen zijn al veroordeeld, ze zijn al gestraft door dat systeem. Dat hoeven wij als individu niet nog eens dunnetjes over te doen.

Wij, als Vlaspit, gebruiken het woord *bezoeken*. Wie doet dat van ons? Wie

meldt zich bij de Willem II-gevangenis hier in Tilburg om met mensen die weinig bezoek krijgen een uurtje te babbelen? Welk koor biedt aan om daar eens de viering op te luisteren? Wie schrijft er een brief naar iemand die vast zit? Dat zijn er niet veel. Maar toch ... het zal jouw kind zijn die daar zit. Dan hoop je waarschijnlijk dat zij of hij eens wat andere praat heeft dan met medegedetineerden.

Er zijn meer gevangenen

die in een cel zitten. Iemand die verslaafd is of iemand, die vast zit in een psychiatrische aandoening zoals een depressie, zal zich ook gevangen voelen. Zij zijn de macht over hun leven kwijt geraakt en zijn eenzaam in hun strijd die greep weer terug te vinden. Bezoek van iemand die werkelijk belangstelling heeft en die niet veroordeelt kan ervaren worden als wat minder gevangen zitten in de patronen waar men zelf niet uitkomt. Het zet een raampje open naar de buitenwereld. De gevangene wordt zo toch bevrijd. En de bezoeker is daar getuige van. Goed voor de gevangene, goed voor jou.

Vreemdelingen herbergen

Zieken bezoeken

De doden begraven

Dit zevende werk van barmhartigheid staat niet in het oorspronkelijke rijtje van zes, dat Jezus met zijn leerlingen besprak. Maar zes was zo kaal, in de Joods-christelijke traditie gebeuren alle goede dingen (niet in drieën) in zeven, zoals de dagen die nodig waren voor de schepping van de aarde. De doden begraven is natuurlijk nodig uit hygiënische overwegingen. Mensen willen nog wel hun eigen geliefden ten grave dragen, maar waarom zou je dat voor een vreemde doen? Waarom zou je bij een begrafenis willen zijn en zo dicht bij het verdriet om verlies van anderen willen komen? Het is al erg genoeg dat zij zo lijden, waarom zou je jezelf dit aandoen? Waarom zou je jezelf bloot willen stellen aan het besef dat het leven kwetsbaar en eindig is? Het is toch veel gemakkelijker om in de waan van blijheid en onsterfelijkheid te leven?

Door de doden begraven op te nemen in het rijtje van werken van barmhartigheid komt er een andere blik op dit fenomeen. Het wordt iets wat de ander nodig heeft. Het wordt iets wat God van ons vraagt om zijn koninkrijk mee vorm te geven. Je doet namelijk heel veel als je bij een begrafenis bent. Je wenst

Gevangenen vrijkopen

Doden begraven

dat de overledene eeuwige rust vindt, of je nu wel of niet gelooft in de Hemel. Maar je bent ook de nabestaande nabij. Je laat zien dat de overledene voor jou belangrijk genoeg was, om daar tijd voor vrij te maken en er afscheid van te nemen. Je laat zien dat je het verdriet en de verslagenheid van de nabestaanden ziet en erkent. Je wenst hen alle kracht en wijsheid om de moeilijke periode die komt te doorstaan. Maar de doden begraven is meer. Als je ooit iemand verloren bent, weet je - zeker de eerste jaren - dat die dode iedere dag weer opnieuw begraven moet worden. Iedere

gebeurtenis levert weer een herinnering, die je voelt in je vlees en in je hart. Het is dan goed om mensen in de buurt te hebben met wie je daarover mag en kunt praten. Mensen die bereid zijn dat verhaal voor de zoveelste keer te horen, omdat dat verhaal voor jou toch steeds weer anders en nieuw is. Je kunt het namelijk niet geloven dat die geliefde er niet meer is.

Jij kunt helpen de doden te begraven door tijd te nemen voor mensen die iemand verloren hebben. Maar je kunt natuurlijk ook vrijwilliger worden op het kerkhof en helpen de graven netjes te houden.

Goed voor de ander, goed voor jou.

Doden begraven is nog niet gepubliceerd op de website.

Parochie Peerke Donders, locatie de Vlaspit
www.parochiedevlaspit.nl
E-mail: devlaspit@home.nl

Diaconaal Werkplan in de Hl. Pancratius parochie

Pastor Jacqueline Meupelenberg is pastoraal werker met het profiel
diaconie in de Hl Pancratiusparochie

Diaconie is zorg voor mensen, het woord betekent letterlijk: zorg, hulp, dienstbaarheid. Het uitgangspunt voor alle diaconie ligt in het leven van Jezus Christus: in zijn woorden en zijn daden. Hij is gekomen om te dienen en niet om gediend te worden. Dit houdt in dat de kerk zich in al haar geledingen bewust is van haar diaconale missie en daar naar handelt. De voortdurende bezinning op de diaconie leidt tot concreet en helder handelen in het eigen geloofsleven en in sociaal en maatschappelijk handelen.

Drie vormen van diaconie

De parochie van de Hl Pancratius in Albergen, Fleringen, Geesteren, Langeveen, Reutum, Tubbergen, Vasse en Vriezenveen richt zich op de doelgerichte diaconie, de relatie-gerichte diaconie en de spirituele weg van de diaconie.

Doelgerichte diaconie is het praktische doen: het oplossen of verzachten van problemen, het wegnemen van onrecht, het bevorderen van barmhartigheid en verzoening. *Relatiegerichte diaconie* legt nadruk op het aandachtig en toegewijd zijn aan de ander om zo te leren zien wat er bij de ander speelt en om te begrijpen wie jij voor die ander kunt zijn.

De spirituele weg van de diaconie legt nadruk op de weg om te groeien in geloof, te groeien als mens in navolging van Jezus. Je ziet de ander, raakt bewogen en in toewijding probeer je de ander te helpen en nabij te zijn.

(Uit: 'In Gods naam doen', Aartsbisdom Utrecht 2005, pag. 38-43.)

Beleidsplan met drie groepen van activiteiten

Die drie vormen van diaconie zijn in het beleidsplan onderscheiden in de groep *kerntaken*, de groep *pastorale nabijheid* en de groep *pastoraal ondernemerschap*.

A. KERNTAKEN

Het gaat hier om directe diaconale activiteiten.

Diaconaal beraad

Het diaconaal beraad komt vier keer per jaar bijeen op één van de locaties in de parochie en werkt vanuit een katholiek maatschappelijke levensovertuiging aan visies op beleving en uiting van geloof in de parochie. Ze bespreekt met pastoraal team de ontwikkelingen binnen de RK kerk en maatschappij. Ze initieert samen met pastoraal team diaconaal beleid. Zij draagt bouwstenen aan voor het pastoraal beleidsplan. Zij geeft het pastoraal team advies op diaconaal gebied. Zij verzorgt zo nodig informatie richting de pastoraatsgroepen of locaties. Zij coördineert zo nodig diaconale activiteiten.

Vastenaktie

De Vastenaktie wordt parochiebreed georganiseerd met in het vierde weekend van de vasten een themaweekend. Doelstelling: Vastenaktie wil mensen in ontwikkelingslanden ondersteunen die werken aan meer menswaardigheid in alle facetten van het mens-zijn door middel van kleinschalige sociaal-economische ontwik-

kelingsprojecten. Solidariteit met mensen in nood, ook ver weg is een wezenskenmerk van kerk-zijn. De actie loopt van Aswoensdag tot en met tweede paasdag.

Adventsactie

Deze actie wordt parochiebreed georganiseerd met in het derde weekend van de advent is er een themaweekend.

Doelstelling: Adventsactie geeft missionaire ondernemers een steuntje in de rug vanwege hun inzet om hun medemens te helpen binnen het wereldwijde netwerk van de Katholieke Kerk. Het gaat hierbij om kleinschalige projecten. De actie loopt van het eerste adventsweekend tot en met tweede kerstdag

Regio MOV

Zij komt twee keer per jaar bijeen. Zij coördineert op parochie niveau de diverse diaconale en oecumenische activiteiten op het gebied van Missie, Ontwikkeling en Vrede. Doelstelling: bewustwording onder de parochianen, wat betreft missie-, ontwikkeling- en vredeswerk.

Coördinatorenoverleg bezoekwerk

De coördinatoren van alle bezoekgroepen komen tweejaarlijks op parochieniveau bijeen. Doelstelling: uitwisselen ervaringen en ontwikkelingen ten aanzien van het bezoekwerk en hierop anticiperen, motiveren en ondersteunen van de vrijwilligers, scholing.

PCI

Doelstelling: de Parochiële Caritas Instelling wil vanuit de katholieke geloofsgemeenschap, geraakt door het Evangelie van Jezus Christus, gestalte geven aan de opdracht van de R.K. kerk om bondgenoot te zijn met de armen. Zij wil dienstbaar zijn aan de noden en behoeften van mensen; van personen en groepen in de samenleving in het beleid van de parochie H. Pancratius. Ze wil een bijdrage leveren aan het bevorderen van de sociale rechtvaardigheid. Ze helpt mensen ongeacht maatschappelijke status, ras, geloof of levensovertuiging. De acties voor kerstpakketten en de paaspakketten krijgen vorm samen met de Protestantse kerk te Tubbergen. Vormelingen en leerlingen uit

het voortgezet onderwijs helpen o.a. bij het inpakken van de pakketten.

Diaconale jaarkalender

Overzicht van diaconale en missionaire activiteiten op jaarbasis op zowel parochieel, bisdommelijk, als maatschappelijk en economisch vlak.

Oecumene

Op oecumenisch gebied wordt er samengewerkt met de Protestantse Kerk te Tubbergen. Vaste elementen zijn de oecumenische viering in de week van het gebed voor de eenheid van de christenen, de jaarlijkse vredesviering onder de Kroezeboom te Fleringen en vieringen rond kerstmis i.s.m. KBO, de Wiekhof (instelling voor begeleid wonen), etc.

RK beraad bezoekwerk

Ontwikkelen, voorbereiden en het geven, begeleiden van cursusmiddagen en avonden voor coördinatoren bezoekwerk en vrijwilligers bezoekwerk aan de hand van een wisselend thema.

Contacten met kerkelijke en maatschappelijke instanties

Dit zijn o.a. Zonnebloem gemeente Tubbergen-Twenterand; Protestantse Kerk Tubbergen; SIZ (Stichting Informele Zorg) Tubbergen; KCWO ((katholiek Centrum Welzijn Overijssel); Jaarlijks overleg gemeente Twenterand; Overleg gemeente Tubbergen; RK beraad bezoekwerk Twente; Netwerk Palliatieve zorg Noord-West Twente

Begeleiden van locale diaconale werkgroepen

Het betreft hier de bezoekgroepen; MOV groepen; en andere diaconale werkgroepen.

B. PASTORALE NABIJHEID

Het gaat hier om diaconale activiteiten, waarvan nabijheid met mensen uitgangspunt is.

Diaconaal weekend

Middels een jaarlijks diaconaal weekend wordt de diaconale opdracht van de parochie centraal gesteld.

Inpakken van kerstpakketten door leerlingen van de St. Canisius scholengemeenschap
[Foto: Jacqueline Meupelenberg]

Doelstelling: bewustwording bij parochianen dat de parochie een diaconale opdracht heeft en dat aan die opdracht op velerlei manieren kan worden gewerkt. Het diaconaal beraad kiest centraal het Diaconale Weekend. Het gekozen thema staat in alle vieringen van dat weekend centraal middels een eigen gemaakte liturgie en evt. activiteiten.

Troostdekentjes

De parochie kent een groep vrouwen die gezamenlijk troostdekentjes maken. Dit zijn dekentjes voor ouders waarvan het kindje op jonge leeftijd, of voor of tijdens de geboorte is overleden, zowel thuis als in diverse ziekenhuizen in Nederland. Zij krijgen dit namens de parochie aangeboden. Doelstelling: ouders op een van de moeilijkste momenten in hun leven een vorm van troost bieden, zodat ze een stukje naast- liefde ervaren voor hen zelf en hun overleden kindje.

Troosttas

Kinderen waarvan een ouder of broertje of zusje is overleden wordt een troosttas aangeboden. Deze tas is samengesteld uit

kleine boekjes en symbolische artikelen die de kinderen op moeilijke momenten tot troost kunnen zijn.

Doelstelling: het geloof meer nabij brengen in het leven van kinderen en handreikingen geven hoe zij verdriet een plaats kunnen geven.

Bedevaart Lourdes en Kevelaar

Een lid van het pastoraal team, de VNB Parochiecoördinator Bedevaarten en de Broederschap van de Oost Twentse procesie naar Kevelaar werken samen om het pelgrimeren te promoten en te organiseren. Het organiseren van bedevaarten kan op parochieel-, vicariaats- en bisdomniveau zijn.

Doelstelling: leden van het pastoraal team stimuleren het pelgrimeren vanuit hun functie en schenken hier aandacht aan tijdens vieringen, in het pastoraal team, in de diverse werkgroepen, het parochiebestuur, tijdens huisbezoeken, etc. Pastores begeleiden daar waar mogelijk parochianen op de bedevaarten.

Dag alleenstaanden

Jaarlijks terugkerende bijeenkomst op parochieniveau.

Doelstelling: bezinning, ontmoeting, lotgenotencontact

Vieringen dagopvang Albergen en Geesteren

Doelstelling: bezinning en ontmoeting middels viering voor parochianen die gezien hun gezondheid niet meer in staat zijn de eucharistievieringen bij te wonen.

Ziekendag Trivium Meulenbelt Zorg

Doelstelling: jaarlijkse bezinnings- en ontmoetingsdag voor parochianen in Tubbergen en Almelo.

Individueel pastoraat

Het gaat hierbij om begeleiden van parochianen in hun laatste levensfase; zorg voor parochianen bij levensvragen; Crisispastoraat.

Uitvaarten/ Crematies

Begeleiden en uitvoeren van afscheidsdiensten.

C. PASTORAAL ONDERNEMERSCHAP

Deze activiteiten worden georganiseerd door een werkgroep of de pastor.

Vastenkalender

De Vastenkalender omvat diaconale, liturgische en catechetische elementen. Aspecten uit de Vastenactie en de rijke vastentraditie worden opgenomen in de kalender. Tevens fondswerving.

Doelstelling: parochianen handreikingen bieden de vasten op te nemen in hun dagelijkse leven.

Diaconie binnen eucharistisch centrum

Eucharistie en diaconie zijn met elkaar verbonden. Daarom is het eucharistisch centrum de geëigende plek om de gestalte te geven aan deze band.

Doelstelling: organiseren van activiteiten op het gebied van pastoraat, Vastenactie, Adventsactie, MOV en sociaal-maatschappelijke activiteiten.

Op de eerste vrijdag van de maand in het parochiecentrum of op de eerste zondag van de maand in de kerk is er na de eucharistieviering ruimte voor ontmoeting en koffie. We denken na om de Boodschappenmand een rol te geven in de eucharistie. Ondersteuning pater B. Stoppel.

DiaconAction

DiaconAction is een sociaal diaconaal project voor tieners en jongeren. Het project wordt ondersteund door dekenale en diocesane jongerenwerkers. Jongeren worden uitgenodigd om anderen te laten zien wat ze in hun mars hebben. DiaconAction betekent zinvol bezig te zijn door hulp bieden aan je naaste.

Doelstelling: vormelingen middels het vormselproject 'In vuur en vlam' kennis laten maken met diaconAction.

Lezing of inleiding verzorgingshuis de Eeshof

Het verzorgen van een lezing.

Doelstelling: bezinning rond specifiek thema/ lezing voor bewoners en cliënten dagopvang en bewoners aanleunwoningen.

Nieuwe vormen bezoekwerk

Onderzoeken hoe bezoekwerk in de toekomst op een andere wijze vorm kan worden gegeven wanneer bezoekgroepen stoppen/vergrijzen en komen met plan voor implementatie nieuwe vorm in de parochie. Bijvoorbeeld: Omgekeerd bezoekwerk. Vooral oudere parochianen hebben behoefte aan gesprek met een pastor. Pastores zijn op vaste tijden beschikbaar in de geloofsgemeenschap, na bijv. een viering of bijeenkomst. Ook gaan zij op huisbezoek. Verder vorm geven met locatieraden en pastoraatsgroepen.

Noaberteam Geesteren

Het Noaberteam wil een gezicht en aanspreekpunt zijn voor de inwoners van Geesteren, levert een bijdrage aan het welzijn van mensen en versterkt de sociale samenhang en participatie in de wijk tussen inwoners onderling.

Passion

The Passion is een eigentijdse manier om stil te staan bij het lijden en sterven van Jezus. Met popmuziek, toneel en een verlicht kruis lopen loopt men van de veroordeling tot voorbij de dood. Langs het lijden van onze tijd, van elke tijd, van elke mens. Dag: Goede Vrijdag.

Project pastorale nabijheid

Binnen de geloofsgemeenschappen worden ontmoetingsplekken gecreëerd waar mensen er kunnen zijn voor elkaar. Iemand van het pastores team schuift aan. Ook zal de parochie aansluiten bij plekken die er al zijn binnen dorpen.

<http://www.hpancratius.nl/index.php/diaconie-hpancratius>

Caritas in uitvoering in de Sint Antonius- parochie

Jan Bosman is coördinator van Solidair Friesland

De afgelopen jaren heeft Solidair Friesland een methode voor Diaconaal Opbouwwerk uitgevoerd, waarmee mensen in armoede in beeld zijn gekomen. Deze methode blijkt te werken en maakt nu deel uit van het beleid van enkele Parochiële Caritas Instellingen (PCI's). In de regio rond Blauwhuis, Heeg, Roodshuis en Sneek zijn in 2014 de PCI's gefuseerd binnen de Antoniusparochie en is een beleidsplan voor diaconie ontwikkeld.

Beleidsplan Sint Antoniusparochie

In Bolsward had dit Diaconaal Opbouwwerk geleid tot initiatieven van en voor kwetsbare groepen, zoals een kledingbank, een ontmoetingscentrum, een repaircafé en een tuinproject. Diaconaal Opbouwwerk werkt dus voor de betrokkenen uit kwetsbare groepen, voor de vrijwilligers, voor de kerken en voor de hulpverlening. Daarom heeft de PCI van de Sint Antoniusparochie op basis van haar beleidsplan 'Want ik had honger en gij hebt mij te eten gegeven' besloten om tijd en budget vrij te maken om door middel van Diaconaal

Opbouwwerk armoede effectief en breed aan te pakken.

De prioriteiten voor diaconaal beleid voor de periode 2014-2018 zijn velerlei: Armoede in Nederland (financieel, sociaal en cultureel); Jongeren met sociaal-maatschappelijke problemen; Ouderen; Chronisch zieken, jong dementerenden en hun families of naasten; Mantelzorgers; Mensen met een zorgvraag; Mensen met een verstandelijke beperking en hun ouders en familie; Mensen met een lichamelijke beperking en hun ouders, broers en zussen; Mensen met een psychische ziekte en ouders, partners, kinderen; Racisme/de parochie in de multiculturele en multireligieuze samenleving.

Een hele agenda. Om deze ambities waar te maken zijn veel vrijwilligers nodig. Nog belangrijker is de vraag: 'Wat gaan ze doen?' En daaraan voorafgaand de vraag: 'Hoe komen PCI en vrijwilligers in contact met de mensen die het betreft?'

"Ga de straat op"

"De straat op", zou Paus Franciscus zeggen. En zo werkt het diaconaal opbouwwerk. Door diaconaal opbouwwerk worden de mensen ontmoet, die in het beleidsplan worden genoemd. Door de ontmoeting worden hun vragen zichtbaar. Vaak is het een vraag om erkenning, om gehoord en gezien te worden, om mee te mogen doen, er bij te horen. Daar kan op worden voortgebouwd. Allereerst door en voor de mensen zelf. En daar kunnen vrijwilligers zich bij aansluiten. Diaconaal opbouwwerk. Het werkt. Het Diaconaal Opbouwwerk kan ook nog prachtig schakelen naar andere methodes zoals de Kanskaart-methode, het jongerendiaconaat M25, Budgetmaatje en de Leerweg Diaconie.

Het beleidsplan wordt door PCI-voorzitter Nettie Schrama en pastoor Peter van der Weide aangeboden aan Sjoerd Tolsma, wethouder voor het sociale domein van de gemeente Súdwest Fryslân [Foto Jan Bosman]

“In ons vredeswerk is de menselijke waardigheid leidend”

Interview met
Jan Gruiters,
algemeen
directeur PAX

De maatschappelijke relevantie uit zich om de volgende redenen:

1. Vele mensen uit kwetsbare groepen voelen zich (eindelijk weer) gezien, gekend, erkend en gesteund: “Zij hebben een naam en een gezicht gekregen”. Zij gaan zelf ook weer actief meedoen. De activiteiten zijn hún activiteiten en dat geeft hen meer zelfvertrouwen en zelfrespect.
2. De relevantie van het ‘wederkerig vrijwilligerswerk’. Vele vrijwilligers uit de kerken, maar ook van buiten de kerken, zien de meerwaarde van deze benadering. Het gaat niet om hulpverleningstargets of gedragsbeïnvloeding, maar om presentie en een eindje meelopen. Zodoende houden mensen in een kwetsbare situatie het vol en hebben zij een extra steuntje in de rug wanneer ze proberen hun problemen te overwinnen. Deze wederkerige benadering wordt gewaardeerd door de mensen die het betreft, sluit aan bij de vrijwilligers en vindt steeds meer waardering bij overheden en anderen.
3. De kerken (onder andere caritas en diaconie) komen uit hun kerkelijke verbanden en leggen contacten met andere maatschappelijke organisaties. Ze nemen hun verantwoordelijkheid om vanuit hun eigen en onafhankelijke positie present te zijn. En waar het nodig is zullen zij profetisch spreken.

Convenant met burgerlijke overheid

De aanpak om door middel van Diaconaal Opbouwwerk armoede te bestrijden is relatief nieuw. Zowel voor de kerken en de samenleving in bredere zin. Het is een effectief antwoord op de vragen die steeds meer mensen stellen bij de verzakelijking, verkillen en economisering van de hulpverlening. Er wordt een andere weg ingeslagen dan de instrumentele benadering van vrijwilligerswerk voor de aanpak van problemen binnen het sociale domein of om bezuinigingen van overheden op te vangen.

Het was ook het de gemeente Súdwest Fryslân opgevallen dat er een Diaconaal Opbouwwerker actief was. Zijn laagdrempelige aanpak sprak aan. Het heeft ertoe geleid dat de gemeente met de kerken (voornamelijk via caritas en diaconie) én met de moskee een convenant heeft opgesteld.

Het is winst dat deze gemeente uit de kramp is gestapt van de dooddoener-stelling over de scheiding van kerk en staat. Natuurlijk blijven die gescheiden. Er is nu een kans om elkaar aan te vullen. De overheid kan niet alles. De caritas of diaconie ook niet. Samen komen ze een heel eind.

Enkele passages uit het convenant met de gemeente:

Overwegende dat:

*De burgerlijke gemeente de zorgplicht heeft voor kwetsbare groepen;
De burgerlijke gemeente de taak heeft bij te dragen aan sociale cohesie;
De burgerlijke gemeente bij bovenstaande plichten en taken streeft naar steun en inzet uit brede lagen van de samenleving;
Kerken, moskeeën en andere religieuze instellingen oproepen tot te meewerken aan een meer sociale en rechtvaardige samenleving;
daarbij de positie van kwetsbare mensen in de samenleving zoals zieken, ouderen, slachtoffers van de economische crisis, dak- en thuislozen en vluchtelingen voortdurend aandacht behoeft;
daartoe de noden en behoeften van kwetsbare mensen voortdurend signaleerd moeten worden;
het diaconale en sociale kerkelijke kader, zoals PCI-besturen, diaconieën, diaconale en sociale levensbeschouwelijke organisaties op plaatselijk, regionaal en provinciaal niveau, hierin een belangrijke taken heeft;
het diaconale en sociale kader behoeft heeft aan beleidsmatige en methodische ondersteuning;
het diaconale kerkelijk kader ook behoeft heeft aan bijeenkomsten voor informatie-uitwisseling, scholing en bezinning;*

Constaterende dat:

het uit een oogpunt van synergie, efficiency en kwaliteitsbevordering wenselijk is om gezamenlijk diaconale/sociale initiatieven t.b.v. voornoemde werkvelden en doelgroepen te ontwikkelen en tot uitvoering te brengen;

Spreken de intentie uit om:

zich samen maximaal in te zetten voor het tot stand brengen van overleg, afstemming en samenwerking van diaconaal/sociale projecten die bijdragen aan het sociaal beleid van de gemeente.

De redactie van het Handboek Diaconie-wetenschap heeft in 2004 bij de uitgave van *Barmhartigheid en gerechtigheid ‘vredes stichten’* als achtste Werk van Barmhartigheid toegevoegd. Alle reden om dus te praten met Jan Gruiters, algemeen directeur van PAX (de werkorganisatie van het katholieke Pax Christi en het Interkerkelijk Vredesberaad).

Jan Gruiters valt met de deur in huis. “Een markante ontwikkeling momenteel is dat de steun voor de vredesbeweging aan het toenemen is. PAX is enkele jaren geleden gestart met het versterken van de band met bestaande en het ontwikkelen van nieuwe lokale groepen onder de naam Ambassades van Vrede. Er

zijn er nu zo’n tachtig.

Veel parochies en gemeenten zijn er bij betrokken. Steeds meer jonge mensen weten de weg naar PAX te vinden. Het doel is om de komende vijf jaar door te groeien naar tweehonderd ambassades. Dat we deze mogelijkheid zouden hebben, hadden we vijf jaar geleden niet durven dromen. Veel mensen willen actief zijn, worden geraakt door het oorlogsgeweld, zeker nu de effecten daarvan in onze eigen samenleving zichtbaar zijn. Het lokale werk in conflictgebieden maar ook in Nederland heeft bruggenbouwers nodig, netwerkers die mensen bij elkaar kunnen brengen, die eigenlijk allen een Nobelprijs voor de vrede verdienen. Het is hoopvol en intrigerend werk.”

Jan Gruiters wordt in 1956 geboren in Den Haag in een Nederlands Hervormd gezin. Vanwege de hoge werkloosheid in de jaren tachtig kiest hij na de middelbare school voor een HBO studie informatica. Hij vindt in 1974 een baan bij de PTT als informatie-analist. Maar het vak trekt hem niet. Hij gaat theologische en pastorale cursussen volgen. Zijn kantelmoment vond hij in een boek van Huub Oosterhuis: *Mensen voor dag en dauw*. “In de besteding van je tijd druk je uit wat je het meest vervult, wat primair voor je is, en van levensbelang.” Gruiters zegt zijn baan op en gaat in 1979 theologie studeren in Leiden. Op advies solliciteert hij bij Pax Christi en krijgt daar een baan. De studie komt al snel op het tweede plan. Pax Christi krijgt door de actuele kernwapendiscussie de wind mee en

al snel blijkt dat het studeren van theologie niet noodzakelijk is om het werk te doen. Na tien jaar stapt hij over naar de Raad van Kerken in Nederland voor het Conciliair Proces. Hij organiseert de eerste twee landelijke Kerkendagen in Nederland. Daarna keert hij terug naar Pax Christi als Afrika secretaris. Jan Gruiters wordt in 2000 algemeen directeur. Hij rondt een post-academische opleiding bestuur en organisatiewetenschap af. In de jaren negentig

zit het Pax Christi niet mee. Pax Christi is kwetsbaar geworden, de financiële basis is smal en de impact beperkt. Onder zijn leiding besluiten IKV en Pax Christi vanaf 2006 tot een krachtenbundeling. De vredesbeweging krijgt ook toegang tot overheidsfinanciering. Hierdoor kan de organisatie groeien en verder professionaliseren. PAX is nu de grootste vredesorganisatie in Nederland met ruim honderd medewerkers en programma’s en kantoren in vijftien conflictgebieden. Jan Gruiters schreef het Thijmes-say ‘Nooit meer oorlog – Winnende missie of verloren visioen?’ (2012). Hij werd in 2013 als enige Nederlander uitverkozen tot een van de 100 meest invloedrijke mensen ter wereld waar het gaat om de vermindering van wapengeweld. Gruiters is tevens columnist voor ‘One World’.

vrede stichten in conflictgebieden

“De kern van het werk van PAX is te vinden in diverse conflictgebieden. Er zijn twee verschillende contexten waarin wij werken: in falende en in repressieve staten. In falende staten biedt de overheid geen bescherming aan burgers, heeft de overheid geen gezag om de rechtsorde te handhaven. In dit soort landen is vaak sprake van oorlog noch vrede, het geweld laait op en neemt weer af. Voorbeelden zijn Zuid-Soedan en DR Congo. In deze landen werkt PAX aan vrede samen met lokale groepen door van binnenuit sociale cohesie te bevorderen en bruggen te slaan tussen gemeenschappen in conflict. PAX ondersteunt haar lokale partners ook bij de lobby richting de overheid om bij te dragen aan de bescherming van burgers en de opbouw van vrede.

De tweede context is die van de repressieve staat. Daar is de staat juist onderdrukkend en alom aanwezig. Voorbeelden daarvan zijn Irak en Syrië. In repressieve landen ondersteunt PAX civiele veranderingen. Dat werk blijft vaak onder de radar. PAX kiest er voor om lokale maatschappelijke groepen te ondersteunen als krachten die verandering op gang kunnen brengen. Het ondersteunen van die lokale groepen duurt lang, maar kan leiden tot veranderingen. Het is een illusie om te denken dat vrede van buitenaf tot stand gebracht kan worden. Vredes- en mensenrechtenactivisten spelen naast andere maatschappelijke actoren een belangrijke rol.”

Menselijke waardigheid

“In het werk van PAX vormt de menselijke waardigheid de leidende waarde. We zijn ervan overtuigd dat elk mens recht heeft op een menswaardig bestaan. Die waardigheid is wezenlijk, onaantastbaar en universeel. De menselijke waardigheid vormt ook het fundament voor vrijheid, gerechtigheid en vrede, zoals dat geformuleerd is in de preambule van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. De menselijke waardigheid is ons *Leitmotiv* en vind je ook terug in het christelijk sociaal denken.”

“Het lokale werk heeft bruggenbouwers nodig”

Veiligheid voor lokale gemeenschappen
“Veiligheid en vrijheid voor burgers zijn in landen zoals in DR Congo, Zuid-Soedan en Irak niet vanzelfsprekend. In bijna alle conflicten draait het om ongelijkheid en identiteit. Bevolkingsgroepen worden gemarginaliseerd. En identiteit wordt daarbij vaak misbruikt. De opkomst van ISIS in Irak is niet de oorzaak van het conflict maar het gevolg er van. De opkomst van ISIS is alleen te bestrijden als we begrijpen dat deze nauw verbonden is met het marginaliseren van de Soennitische gemeenschappen in Irak. In Irak, maar eigenlijk in alle conflictgebieden ondervinden we steeds opnieuw hoe belangrijk inclusieve samenlevingen zijn.

PAX richt zich vooral op lokale gemeenschappen. Zij kunnen zich met hun leiders inzetten voor het beëindigen van gewapend geweld. Ze kunnen bruggen

bouwen tussen vijandige of buitengesloten gemeenschappen. Ze kunnen hun leiders en overheid aanspreken. De problemen in fragiele en gewelddadige landen zijn vaak taai. In sommige regio's zie je dat politieke grieven zich vermengen met criminele activiteiten en terroristische motieven. Jonge generaties die geen uitzicht hebben op een betere toekomst zijn ontvankelijk voor de lokroep van criminele bendes en terroristische groeperingen. Als er geen onderwijs, geen werk, geen toekomst is, kan het voor mensen aantrekkelijk zijn zich aan te sluiten bij smokkelaars of terroristen. Die bieden wapens en geld, een avontuurlijk bestaan. Daarom is het zo belangrijk dat we blijven investeren in de oplossing van conflicten en opbouw van vreedzame samenlevingen.”

Omgang met en verwerken van gewelddadig verleden

Jan Gruiters weet veel over onrecht en geweld en het verwerken daarvan. “Als er geen structurele aandacht is voor het verwerken van oud zeer, van onrecht en geweld, dan ettert die pijn door in een samenleving. Uit onderzoek blijkt dat onverwerkt oorlogsverleden in zeer veel

gevallen leidt tot een terugval in gewapend geweld. Dat onverwerkte verleden is niet alleen iets in Afrika of Azië. Ook in Europa leeft er nog veel onverwerkt verdriet, denk aan de Balkan. Het is belangrijk dat burgers en de gemeenschappen waar zij deel van uit maken de gelegenheid krijgen om uitdrukking te geven aan gevoelde pijn en onrecht. Het is belangrijk dat het gewelddadig verleden erkend wordt. Dat er recht wordt gedaan aan slachtoffers van mensenrechtenschendingen. Door de erkenning van slachtoffers en door het benoemen van de onderliggende oorzaken van geweld kunnen we voorkomen dat haat- en wraakgevoelens van generatie op generatie worden overgedragen. Het erkennen van fouten, het onder ogen zien van het bestaan van verschillende waarheden, het verzoenen van daders en slachtoffers is geen gemakkelijke opgave. Zeker in landen waar daders ook slachtoffers en slachtoffers ook daders zijn.”

Natuurlijke hulpbronnen en conflict

“De exploitatie van natuurlijke grondstoffen en hulpbronnen zorgt vaak voor strijd. Die exploitatie kan zelf leiden tot geweld of mensenrechtenschendingen. In veel landen zien we dat oorspronkelijke bewoners hun land verliezen door oliewinning of mijnbouw. De inkomsten uit de exploitatie van de vaak strategische en schaarse grondstoffen kunnen het gewelddadig conflict aanwakkeren of verlengen. Lokale gemeenschappen zijn daarvan het slachtoffer.

PAX spreekt overheden en bedrijven aan op het beschermen en respecteren van de veiligheid en mensenrechten bij het exploiteren van grondstoffen.

En waar dat nodig is zetten we ons in voor de genoegdoening van slachtoffers. In conflictlanden zijn overheden vaak zwak of onwillig om bedrijven aan te spreken op hun verantwoordelijkheid. Daarom is het zo noodzakelijk dat alle partijen in de keten hun verantwoordelijkheid nemen. Dat verklaart waarom PAX in gesprek is met olie- en mijn-

“Het engagement van spaarders, consumenten en werknemers in Nederland is nodig”

bouwbedrijven, met hun afnemers, investeerders en consumenten, bijvoorbeeld met energiebedrijven in Nederland over hun verantwoordelijkheid voor en bijdrage aan genoegdoening van de slachtoffers van steenkolenwinning in Cesar, een regio in Colombia. Ook benadrukken we de mogelijkheid voor mensen in Nederland om bij te dragen aan vrede. Als spaarder kun je je bank, als consument je energiebedrijf, als werknemer je pensioenfonds aanspreken op hun verantwoordelijkheid. Het engagement van spaarders, consumenten en werknemers in Nederland is nodig en kan een verschil maken.”

Humanitaire ontwapening

Jan Gruiters spreekt heldere taal: “Als vredesbeweging willen we illegale wapenhandel, verboden en controversiële wapens aan banden leggen. Denk aan landmijnen, clusterbommen, chemische en nucleaire wapens. Veel van deze wapens zijn strijdig met het oorlogsrecht. Het zijn inhumane wapens.

Als je conflicten wil verminderen, dan moet je ook iets doen tegen de wapens die door hun aard (of door hun gebruik geen onderscheid maken tussen burgers en militaire doelwitten. We zien in oorlogsgebieden een duidelijke trend: oorlog vindt steeds vaker te midden van burgers plaats en het geweld treft steeds

vaker onschuldige burgers. PAX werkt aan humanitaire ontwapening. Met dit begrip onderstrepen we dat we ons niet laten leiden door de veiligheid van

nationale staten maar door de veiligheid van burgers. De term ‘humanitair’ geeft aan dat we ons laten leiden door de mensenrechten en de Geneefse Conferenties.

Zo was PAX nauw betrokken bij de totstandkoming van internationale verdragen die illegale wapenhandel, landmijnen en clustermunitie verbieden.

PAX spant zich ook nog altijd in voor een kernwapenvrije wereld. Er is een wereldwijde beweging op gang gekomen die op humanitaire gronden kernwapens afwijst. Een humanitaire oproep tot kernontwapening is inmiddels door 121 landen ondertekend. In Nederland liggen al sinds de jaren tachtig Amerikaanse kernwapens opgeslagen.

Dankzij een burgerinitiatief van PAX moet de Tweede Kamer binnenkort debatteren over een nationaal verbod op kernwapens.

Inmiddels liggen er in Amerika plannen klaar die de verouderde kernwapens in Volkel om te bouwen tot een nieuw kernwapen dat met een Joint Strike Fighter (JSF) straaljager kan worden ingezet. Vanuit de kerken hebben bisschop de Korte vanuit de Bisschoppenconferentie en ds Karin van de Broeke, preses van de synode van de Protestantse Kerk in Nederland, het burgerinitiatief ondertekend. Uit alle onderzoeken blijkt dat een meerderheid in Nederland geen kernwapens wil. Het is nu aan de regering om daarnaar te handelen."

Bescherming van burgers tegen oorlogsgeweld en schending van mensenrechten

"In conflictgebieden vindt maar al te vaak grootschalige schending van mensenrechten plaats. De internationale gemeenschap heeft een verantwoordelijkheid om burgers te beschermen tegen oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid, etnische zuivering en genocide. Die verantwoordelijkheid ligt primair bij de nationale overheid. Maar als een regering weigert of niet in staat is zijn burgers te beschermen, moet de internationale gemeenschap verantwoordelijkheid nemen. In uiterste omstandigheden en onder strikte voorwaarden kan militair geweld daarbij gerechtvaardigd zijn. Om levens te redden. Maar vaak zien we dat interventies slecht uitpakken. Staten hebben hun eigen belangen. Angst voor terrorisme blijkt vaak een slechte raadgever. PAX wil er aan bijdragen dat de veiligheid van burgers altijd voorop staat bij beslissingen over militaire interventie. Op

"PAX spant zich nog altijd in voor een kernwapenvrije wereld"

papier is dat soms het geval. Maar de werkelijkheid is taai. Uit onderzoek blijkt dat maar 5% van de bevolking in de DR Congo zich door de VN-troepen beschermd voelt. En gevraagd wat de VN-missie moet doen om de veiligheid te vergroten antwoordt 50%: weggaan. Dat zijn dramatische cijfers. Temeer omdat mili-

taire missies in specifieke gevallen niet alleen nodig zijn maar ook een verschil kunnen maken.

In Zuid-Soedan doen we nu onderzoek onder burgers. We vragen hen wat zij de grootste bedreigingen vinden, wat zij

met betrekking tot hun veiligheid verwachten van hun overheid, hun leger en politie. Wat zij zelf voor mogelijkheden zien om de veiligheid te vergroten. Met de resultaten van dit onderzoek kan de bevolking zijn eigen overheid maar ook de internationale gemeenschap aanspreken. PAX zal hen daarbij ondersteunen. We hopen dat daarmee missies van de VN beter afgestemd zullen worden op de veiligheid en verlangens van burgers ter plekke."

Vluchtelingen crisis: draagvlak voor menswaardigheid

"De vredesbeweging heeft altijd gestreefd naar een breed maatschappelijk draagvlak in Nederland. Lange tijd was het beleid voor vrede en veiligheid het monopolie van politici en diplomaten. Maar wij vinden dat vrede een opdracht aan ons allen is. Daarom heeft PAX zich altijd ingespannen voor betrokkenheid van de samenleving, voor democratisering van het veiligheidsbeleid. Die betrokkenheid is nu meer nodig dan ooit.

Dat is niet eenvoudig. De complexiteit van oorlogen ver weg is groot. Vrede lijkt vaak onbegonnen werk. En veel mensen voelen zich machteloos. Toch is de betrokkenheid van de samenleving, de betrokkenheid van ons als burgers van groot belang. In de eerste plaats voor mensen in conflictgebieden. Voor hen is onze betrokkenheid een enorme steun. Het belang daarvan kan je niet overschatten. In de tweede plaats zijn de problemen in conflictgebieden niet los te zien van het beleid van overheden en ondernemingen in welvarende

landen. Beleidswijziging en gedragsverandering zijn nodig. En dat kan alleen door betrokkenheid van mensen en hun vermogen om het verlangen naar vrede om te zetten in actie voor vrede. En in de derde plaats wordt onze betrokkenheid bij conflictgebieden gevraagd vanwege de vluchtelingen die hier veiligheid zoeken. Door de oorlogen in landen als Syrië, Irak en Afghanistan, en door de onderdrukking in een land als Eritrea zoeken steeds meer vluchtelingen een veilige toekomst in Europa. Zij zien geen andere uitweg dan vluchten voor het dagelijks geweld dat hen zelf en

hun familieleden teistert. De politiek in Nederland reageert daarop vooral angstvallig. Het ontbreekt aan politieke moed om vluchtelingen op te vangen maar ook

om problemen die er zijn of zullen komen op gebied van huisvesting, onderwijs en werk te benoemen en samen fair aan te pakken. Juist nu is draagvlak voor de menswaardigheid van allen zo noodzakelijk.

PAX gelooft niet in de schijnzekerheid van reaal politiek die zegt dat wereld enkel door macht en belang geregeerd wordt. PAX gelooft ook niet in de mythe dat elk mens zijn eigen leven in eigen hand kan nemen en dat het dan vanzelf goed gaat komen. PAX gelooft wel in de kracht van verbondenheid tussen mensen die zich niet willen neerleggen bij het idee dat oorlog nu eenmaal onvermijdelijk is. Wie durft te hopen op vrede heeft ook een verantwoordelijkheid om zich daarvoor in te zetten. Doe wat je kunt binnen jouw mogelijkheden en draag zo je steentje bij aan het bouwen van een vredeshuis.

Zo kun je grote beschouwingen schrijven over de vluchtelingen crisis. Je kunt de grote achterliggende oorzaken analyseren. Maar je kunt je ook laten raken door die mensen die zoeken naar veiligheid en toekomst. Dat vredespotentieel hebben we nodig, in conflictgebieden, maar ook in Nederland, onder meer via de Ambassades van Vrede."

"Wie durft te hopen op vrede heeft ook een verantwoordelijkheid om zich daarvoor in te zetten"

Hoop

Jan Gruiters sluit het indringende gesprek af met een oproep. "Vrede veronderstelt hoop. Hoop laat ons nieuwe mogelijkheden zien. Hoop maakt passieve mensen actief. Hoop stimuleert verandering. Vrede en de vluchtelingencrisis doen een appel op ons. Juist nu is er behoefte aan mensen die elkaar de hand reiken. Juist nu zijn mensen op zoek naar mogelijkheden om hun betrokkenheid vorm te

geven. Ik hoop dat meer mensen in de kerken de weg zullen vinden naar PAX of, nog beter, zelf een Ambassade van Vrede starten. Door samen te werken met anderen, met

lokale organisaties, met scholen en met de burgerlijke gemeente kunnen we het draagvlak voor vrede, het draagvlak voor de menselijke waardigheid versterken. Daarmee kunnen mensen bijdragen aan de kracht van verbondenheid. En dat geeft ons allen energie.

Een ideologie bombardeer je niet zomaar weg

Dit interview is gehouden voor de terreuraanslag in Parijs einde november. Die actualiteit zou in het gesprek hebben meegeklonken. In aanvulling zegt Jan Gruiters: "De verleiding om militair te escaleren is groot, maar de ideologie van ISIS laat zich niet wegbombarderen. Ook repressie tegen radicalisering en extremisme is een voedingsbodem voor ISIS en ondermijnt daarmee de veiligheid op lange termijn. Het zou verstandiger zijn de verleiding van militaire escalatie te weerstaan. De oplossing ligt in het beëindigen van de humanitaire catastrofe in Syrië. We kunnen ISIS alleen 'wegvagen' als we er in slagen het vertrouwen te herwinnen van de soennitische gemeenschappen."

Diaconieprijs *Brood en rozen* voor bezoekgroep Sint Jacobsstaf

Jan Maasen is medewerker Dienen en missiesecretaris van het Bisdom Rotterdam

Op zaterdagochtend 14 november 2015 werd de diaconieprijs 'Brood en rozen' van het bisdom Rotterdam uitgereikt. De naam verwijst naar de heilige Elisabeth van Thüringen (1207-1231), patrones van de caritas en een van de patroonheiligen van de Rotterdamse kathedraal.

Elisabeth van Thüringen stond tijdens haar korte leven bekend om haar hulp aan zieken en armen. Op een dag was zij weer onderweg naar de zieken, toen zij werd aangehouden door een familielid. Hij was bang, dat zij al het familiekapitaal zou spenderen aan de hulp aan armen. Toen ze gesommeerd werd om de inhoud van haar rokken te tonen, vielen er geen broden uit maar prachtige rozen. Afbeeldingen van de H. Elisabeth kan je vaak herkennen aan de attributen van dit wonder: een rok of mand met broden en rozen. 'Brood' en 'rozen' staan zo symbool voor de door het geloof gedragen naastenliefde. Ze wijzen ook op twee, met elkaar verbonden, aspecten van deze naastenliefde. 'Brood' staat voor de materiële hulp aan mensen in nood, vaak brood-nodig. 'Rozen' verwijst naar de immateriële kant: liefde, aandacht. Beide aspecten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Eenzaamheid

De Rotterdamse diaconieprijs kent drie categorieën. Twee staan vast: 'Diaconie dichtbij' en 'Diaconie ver weg (Missie, Ontwikkeling en Vrede)'. De derde categorie wisselt en dit jaar is dat eenzaamheid of eenzaamheidsbestrijding.

Eenzaamheid is een belangrijk maatschappelijk probleem en de actuele veranderingen in de zorg dragen daartoe bij. Het beleid om mensen met een hulpvraag zo lang moge-

lijk thuis te laten wonen, vergroot het risico op sociaal isolement bij kwetsbare groepen als ouderen, mensen met een beperking of psychiatrische problemen. Acht procent van de Nederlanders voelt zich anno 2015 sterk eenzaam, veertig procent voelt zich matig eenzaam. Er is weinig verschil tussen mannen en vrouwen. De gevoelens van eenzaamheid komen vaker voor onder ouderen, maar ook jongeren kunnen zich eenzaam voelen. Het risico op eenzaamheid is groot wanneer iemand ingrijpende levensgebeurtenissen meemaakt, zoals een scheiding, het overlijden van een dierbare of wanneer de gezondheid erg achteruit gaat. Ook wanneer iemand een gebrek aan zelfvertrouwen heeft, moeilijk problemen kan oplossen of over weinig sociale vaardigheden beschikt, neemt de kans op eenzaamheid toe. Lager en middelbaar opgeleiden zijn vaker eenzaam dan hoger opgeleiden. En economische factoren spelen ook een rol. Wanneer het inkomen sterk achteruit gaat, iemand problematische schulden heeft of werkloos wordt, loopt men een groter risico op eenzaamheid. Eenzaamheid is dus een belangrijke diaconale nood, die gelukkig ook door parochies wordt onderkend.

De winnaars van de Diaconieprijs Brood en rozen 2015 met kunstwerk en cheque [Foto: Peter van Mulken]

Diaconieprijs Brood en Rozen 2015

Voor de categorie 'eenzaamheidsbestrijding' hadden parochies en caritasinstellingen twaalf projecten aangemeld. Ze staan beschreven in de brochure 'Diaconieprijs Brood en Rozen 2015', tezamen met de projecten uit de andere twee categorieën. Op de goed bezochte bijeenkomst in de Caeciliakerk in Rotterdam-Oost reikte vicaris-generaal H. Verbakel de wisseltrofee en een cheque van 1.000 euro uit aan de winnaar in deze categorie, nl. de Bezoekgroep Sint Jacobsstaf van de parochiekerk H. Jacobus de Meerdere uit Den Haag.

Bezoekgroep Sint Jacobsstaf

Twintig jaar geleden is deze parochiële werkgroep opgericht, toen de Zonnebloem besloot niet meer vanuit de kerk te gaan werken, maar vanuit de wijk. De oprichters van de Sint Jacobsstaf wilden dat ook vanuit de kerk zou worden omgezien naar de mensen in de buurt. Dat is gelukt. In de loop der jaren is een heel programma van activiteiten gegroeid. Met bekende onderdelen als het bezoeken van eenzame, vaak alleenstaande ouderen en het organiseren van maandelijks uitstapjes of feestelijke lunches. En met meer diaconale activiteiten, die voortvloeien uit dit bezoekwerk. Denk aan het begeleiden bij bezoek aan dokter of ziekenhuis, hulp bij verhuizing en financiële zaken of begeleiding bij terminale ziekte en sterven.

Het viel de jury op, dat de Bezoekgroep Sint Jacobsstaf zich uitdrukkelijk verstaat als een parochieel initiatief voor de buurt, maar tegelijk samenwerkt met een aantal maatschappelijke organisaties, van ouderconsulent tot schakelverpleegkundige, van het wijkcentrum tot het Zandvlietcollege als stageadres voor jongeren en het lectoraat Mantelzorg van de Haagse Hogeschool. Kennelijk is die kerkelijke identiteit daarvoor geen beletsel.

Bereik

Leden van de Sint Jacobsstaf bezoeken zestig mensen, soms incidenteel en kortdurend, soms gedurende langere tijd. Bij de maandelijks lunches komen per keer 45 mensen. Twintig ouderen gaan mee met de maandelijks uitstapjes. Bij al deze activiteiten gaat het de bezoekgroep om, dat deze mensen ervaren

dat de kerk er voor hen is en dat ze erbij horen. Als je voelbaar ergens bij hoort, ben je minder eenzaam. De St. Jacobsstaf bestaat uit zo'n 15 vrijwilligers met soms incidentele hulp van andere parochianen. De vrijwilligers kunnen nogal eens wisselen. Vooral jongeren verhuizen nogal eens. Evengoed heeft de bezoekgroep leuke ervaringen met jongeren. Een jonge vrouw met een drukke baan ging maandenlang elke veertien dagen eten bij een blinde mevrouw en las haar de krant voor. Een yup van veertig bezocht maandenlang een alleenstaande oude man van 95 zonder directe familie. Eerst begrepen ze elkaar totaal niet. Later werd het voor beide een prachtige ervaring. Bij de uitvaart van de oude man, kwam zijn maatje/bezoeker even over vanuit München!

Wederkerigheid

Juist in deze verhalen van de bezoekvrijwilligers klinkt door, aldus de jury, dat zij in deze contacten ook iets van wederkerigheid ervaren. Soms groeit een stevige onderlinge band, ook al verschillen de leefwerelden sterk. En soms troosten de bezochten de vrijwilligers als hen iets ergs is overkomen. Ook dat vernag goede diaconie: bij sterken én zwakken van tijd tot tijd het besef levend houden dat wij allen kwetsbaar zijn, elkaar nodig hebben en tot zegen mogen zijn. Waar dat gebeurt wordt echt gemeenschap gesticht.

Andere prijzen

De prijs in de categorie 'Diaconie dichtbij' ging naar de werkgroep Vluchtelingenopvang Ommoord-Zevenkamp (zie elders in dit nummer). De regionale MOV-groep Delfland ontving de prijs in de categorie 'Diaconie ver weg' vanwege het eigen Vastenactieproject voor de bouw van een middelbare school in Benin. De brochure 'Diaconieprijs Brood en Rozen 2015' met 22 boeiende verhalen ter inspiratie en navolging is te downloaden op: www.bisdomrotterdam.nl/algemeen/pastoraledienstverlening/dienen/Documents/419277_Diaconieprijs_2015_PT4.pdf

Eigen kracht terugvinden Wijkpastoraat Heerlen

Hub Vossen is aalmoezenier Sociale Werken Bisdom Roermond

Sinds vele jaren is de Stichting Wijkpastoraat De Vrank werkzaam in het dekenaat Heerlen. Aanvankelijk gestart in de wijk Zeswegen, breidde het werk zich zeker de laatste jaren ook uit naar andere wijken in Heerlen-Noord. Wijkpastor Fien Cruts, vertelt hoe kwetsbare mensen hun waardigheid hervinden en hun eigen kracht ontdekken.

“Door ons toedoen zien vele mensen in de wijken weer enig toekomstperspectief. Daarom gaan we door. De mensen voor wie wij ons inzetten, ervaren het als een groot goed om hun eigen kracht te ontdekken. Je weer mens te voelen en geen nummer of onkostenfactor.”

Pastoraat onder en met mensen

Fien Cruts benadrukt met klem dat ze dat niet in haar eentje doet. Continue is ze op zoek naar mensen die inmiddels zo sterk zijn geworden dat ze een bepaalde taak of verantwoordelijkheid op zich kunnen nemen. Er wordt samengewerkt met organisaties en instanties die zich ook inzetten voor het welzijn van mensen en waar ze regelmatig mee om tafel zit om ontwikkelingen in de wijk te bespreken. Fien Cruts ervaart dagelijks in haar werk wat de gevolgen zijn van de huidige sociaal-maatschappelijke en politieke ontwikkelingen met de toenemende bezuinigingen. Die bezuinigingen werken door in de levens van kwetsbare mensen met wie zij optrekt. “Veel gezinnen hebben het moeilijk,” verzucht ze. “Er is sprake van een toenemende werkloosheid, er wordt steeds vaker een beroep gedaan op de voedselbank, de schuldenproblematiek neemt toe en de lage inkomensgroepen raken steeds meer in een sociaal isolement.”

Kwetsbare mensen

De doelgroep waar wijkpastor Fien Cruts mee en voor werkt zijn over het algemeen zeer kwetsbare mensen. Zij legt uit dat velen van hen vaak al jarenlang van een uitkering moeten rondkomen. Voor de meesten is het elke dag weer de vraag hoe de eindjes aan elkaar geknoopt kunnen worden. De inzet van de wijkpastor is gericht op een duurzame verandering in leefbaarheid. Dit lukt haar door ‘presentie en interventie’. Door mensen te inspireren, hen te ontmoeten, ze hoop en ruimte te geven stimuleert en bevordert ze het volwaardig mens-zijn van iedere persoon. Met een glimlach op haar gezicht zegt de wijkpastor “we zijn daarbij gericht op het mooiste in de mensen. Ik probeer hen te helpen hun eigen kracht terug te vinden. Het hervinden van je kracht, inspiratie of zingeving geeft je weer vertrouwen. We proberen het uithoudingsvermogen van deze mensen te versterken door die verloren levenskracht te helen en/of terug te vinden.”

Samen lief en leed delen

Om die eigen kracht terug te vinden zijn er verschillende projecten opgezet. Het project ‘Samen lief en leed delen’ bestaat al enkele jaren. Fien Cruts vertelt hoe samen met kwetsbare mensen uit de buurt activiteiten worden ontplooid. Dit helpt hen om een eigen sociaal netwerk binnen de wijk te realiseren. Het vergroten van de sociale samenhang en de gemeenschapszin in de wijk voorkomt dat mensen geïsoleerd in de buurt en de maatschappij komen te staan. Het project is al enkele jaren geleden van start gegaan, maar het is zo succesvol dat het - op verzoek van de mensen zelf - nu ook in andere wijken opgezet wordt. Je ziet het project ‘Lief en leed’ dan ook in verschillende fasen in de diverse wijken. Zo

*Kinderen knutselen maskers tijdens de kindermiddag
[Foto: Fien Cruts]*

zit de ene wijk in de voorbereidende fase en in een andere wijk wordt gewerkt aan continuïteit en verduurzaming. Het allermooiste is wel dat het project steeds meer door de mensen zelf gedragen wordt.

Kledingdag

In haar werk merkte Fien Cruts dat een gebrek aan goede kleding een van de redenen is om in een sociaal isolement te raken. “Twee keer per jaar is er een kledingdag die opgezet is door de stichting ‘Elk kind telt mee’. Op zo’n dag worden honderd tot honderdvijftig kinderen van nul tot twaalf jaar gekleed. Kleding die over is van de kledingdag, of kleding die op een andere manier beschikbaar komt, wordt door een vrijwilligster in de wijk verdeeld onder zorgvuldig geselecteerde gezinnen. Er zijn twee vrouwen in de wijk die deze taak op zich genomen hebben.”

De als maar toenemende werkloosheid in Nederland, die in Parkstad Heerlen nog groter is dan elders, was de aanleiding om iets te doen rond het vinden van werk. Het project ‘Toeleiding naar werk’ biedt mensen de mogelijkheid ervaring op te doen op het gebied van hun vaardigheden.

Op deze manier kunnen ze weer wennen aan een meer gestructureerd levensritme. Mensen worden zowel persoonlijk als groepsgewijs op hun capaciteiten aangesproken. Er zijn nu in de wijk een aantal laaggeschoolde mannen met een uitkering die graag aan de slag willen. Ze verrichten allerlei hand- en spandiensten voor andere mensen in de wijken. De wijkpastor streeft ernaar een aantal van hen te laten doorstromen naar de reguliere arbeidsmarkt.

Alleenstaande moeders

In de wijken waar het wijkpastoraat Heerlen werkt, wonen heel veel alleenstaande

moeders. Ze zijn afkomstig uit verschillende landen van Europa, Afrika en Latijns Amerika. “Een project ‘Alleenstaande moeders’ lag dan ook voor de hand”, merkt Fien Cruts op. “Door alleenstaande moeders met elkaar in contact te brengen, kunnen zij ervaringen uitwisselen en sociale contacten opbouwen. Daarnaast is het heel belangrijk om deze alleenstaande moeders wegwijs te maken in de wereld van regelgeving en voorzieningen. Zo kunnen zij hun onafhankelijkheid vergroten.” De wijkpastor streeft er naar zoveel mogelijk alleenstaande moeders bij het project te betrekken. “In de alleenstaande moedergroep staat ontmoeting met andere moeders centraal. Ze praten vaak over onderwerpen die te maken hebben met opvoeding, het invullen van formulieren, financiën, welke voorzieningen zijn er in de buurt en hoe regel ik een goede oppas voor mijn kind? Hoogtepunt zijn de gezamenlijk uitstapjes, zowel met als zonder de kinderen.”

Vrijwilligers trainen

Om het werk van wijkpastor Fien Cruts niet alleen van haar afhankelijk te laten zijn en dus te verduurzamen, is er een project opgezet om vrijwilligers te trainen. “Dit project ‘Deskundigheidsbevordering vrijwillig(st)ers voor onder andere huisbezoek aan buurtbewoners’ is erg belangrijk voor de toekomst. Deze mensen zijn ‘onze ogen en oren’. In de training die zij krijgen leren ze om een luisterend oor te zijn voor andere wijkbewoners en om knelpunten te signaleren.”

De wijkpastor heeft de hoopvolle ervaring dat vooruitgang te zien is. “Al zijn het in onze ogen misschien kleine stapjes, voor de mensen zelf kan het een grote stap zijn. Het is fantastisch te zien als ze hun eigen kracht terugvinden.”

Schuldhulpmaatje Kerkrade

Mariëlle Beusmans is medewerker Dienst Kerk en Samenleving Bisdom Roermond

Het aantal mensen met schulden groeit nog steeds. Daarom hebben in 2012 vier organisaties - Humanitas, Impuls, Vincentiusvereniging en de Cliëntenraad - in Kerkrade een samenwerkingsconvenant gesloten om zoveel mogelijk Kerkradenaren met schulden te helpen.

Samen lukt 't

Sinds 2014 is Jos Reinders als projectcoördinator van SchuldHulpMaatje Kerkrade actief. Zijn belangrijkste taak is het ondersteunen van de coördinatoren en samen met hen de werving en opleiding van de schuldhulpmaatjes te organiseren. Jos is een bevlogen en zeer betrokken mens. Vol enthousiasme vertelt hij over zijn werk dat hem dagelijks veel uitdagingen biedt om te verbinden, te motiveren en te innoveren onder het motto 'Samen lukt 't...'. Deze open houding is ook terug te zien in de levensweg die hij zelf heeft afgelegd. Alle kansen die op zijn pad komen, pakt hij met beide handen aan. Zo kwam hij vele jaren geleden per toeval terecht in een project 'Jongeren zonder werk'. Het welzijnswerk beviel zo goed dat hij binnen die branche is blijven werken. Kenmerkend is wel dat hij continu werkt aan vernieuwing om zo in te spelen op de noden van de mensen. Dus niet de uitgesleten paden blijven volgen, maar vernieuwen. Anders durven doen.

SchuldHulpMaatje Kerkrade

Zijn woordenstroom is nauwelijks te stoppen om te vragen waar het nu om gaat bij het schuldhulpmaatjes project. Gelijk krijg ik het plan van aanpak en de eerste nieuwsbrief in mijn handen gedrukt. Ik lees dat er preventief hulp geboden wordt aan mensen die moeite hebben met hun administratie. Die vroeg signalering is belangrijk om erger te voorkomen.

In Kerkrade heeft een SchuldHulpMaatje een budgetcoach. Het is een getrainde vrijwilliger die probeert de vicieuze cirkel van onmacht, schaamte, schuld en angst te doorbreken. Als maatje probeer je orde op zaken te stellen door mee te kijken en continu vragen te stellen. Jos vertelt: "Eigenlijk ben je een soort spiegel. Zo'n ondersteuning helpt de cliënt om het vol te houden. Als maatje luister je naar het verhaal dat erachter zit, waarom iemand in zo'n situatie terecht dreigt te komen. Dat luisterend oor is belangrijk, omdat je laat zien dat je oog hebt voor heel de mens, en niet alleen voor dat stukje 'probleem' of (bijna)schuld. Zo geef je vertrouwen en moed om de financiële situatie met nieuwe ogen te bekijken. Een hele stap en uitdaging, want vaak houdt het in dat je dingen anders moet aanpakken, sparen in plaats van lenen. En pas iets kopen als je er echt het geld voor hebt. Ook het bijhouden van een kasboekje en leren budgetteren zijn nieuwe dingen voor de meeste cliënten, maar zo belangrijk om een overzicht te hebben van je financiële situatie."

Een vrijwilliger ontvangt het certificaat SchuldHulpMaatje
[Foto: Jos Reinders]

Schulden

Helaas zit een aantal hulpvragende mensen al in de situatie dat ze schulden hebben. Als budgetcoach help je dan om de schulden te inventariseren en te stabiliseren. Jos spreekt over 'klapperen'. Hij legt uit dat als je schulden hebt, je vaak post niet meer durft te openen, bang dat er weer een eiser bij komt.

"Vaak is het een financiële chaos. De budgetcoach opent samen met de cliënt de enveloppen en bekijkt welke actie ondernomen moet worden. En vervolgens wordt de brief opgeborgen in een klapper met een praktische indeling per financiële categorie. Bij elk bezoek komt die klapper op tafel. Dit is ook de fase waarin er afspraken worden gemaakt met schuldeisers over een aflossingsbedrag en bekeken wordt of de cliënt toegelaten kan worden tot een traject van professionele schuldhelpverlening. De budgetcoach is een steun in de rug en stimuleert om gemaakte afspraken na te komen." Jos omschrijft zijn functie als procescoördinator. Hij stuurt aan, begeleidt, voert uit en steekt er veel energie in om als één team van coördinatoren en vrijwilligers samen te werken. Kortom, hij is te vinden op alle plekken binnen de organisatie en is het gezicht naar buiten toe. Hij legt uit dat veel tijd gestoken wordt in het werven van 'maatjes'. Het is de wens om door te groeien naar tachtig SchuldHulpMaatjes. Dat doen ze door hun eigen netwerk aan te spreken, folders te verspreiden en contacten te leggen met bedrijven op de maatschappelijke beursvloer. Binnenkort geeft Jos in een koffiepauze een presentatie over het project SchuldHulpMaatje Kerkrade.

"Hopelijk zijn er werknemers die budgetcoach willen worden. Tegelijkertijd kun je werknemers met een schuldenproblematiek laten zien dat er een plek is waar ze terecht kunnen. Werkgevers zien in dat het belangrijk is om samen te werken. Immers als er werknemers zijn met financiële problemen dan zullen zij op de werkvloer vaak met hun gedachten bezig zijn met de problemen thuis en niet met het werk dat ze doen. Dat kan leiden tot gevaarlijke situaties en minder productiviteit."

Zelf invullen

"Het is fantastisch dat elke keer weer nieuwe mensen zich aanmelden om SchuldHulpMaatje te worden. Het bijzondere van dit werk is, dat je zoveel zelf kunt invullen. Zo overleg je samen met je cliënt wanneer je langs komt om te begeleiden. Voor de een komt overdag goed uit, voor een ander 's avonds. Je kunt een of meerdere cliënten toegewezen krijgen, etc. Wat ook aanspreekt is dat het zo'n concreet werk is en je mensen zo nabij kunt zijn. Er is geen kantoor, je gaat bij mensen thuis op bezoek om te helpen. Nieuwe SchuldHulpMaatjes kunnen pas goed functioneren als ze voldoende getraind zijn", benadrukt Jos. "Een landelijke opleiding tot SchuldHulpMaatje of budgetcoach wordt afgesloten met een certificaat. Niet alleen de technische kant van het werk wordt belicht, maar ook je attitude. Hoe bejegen je mensen die in een financiële probleemsituatie zitten? Je wordt uitgedaagd om over je eigen vooroordelen na te denken, en in te zien dat behoeftes van mensen verschillend zijn. Met andere woorden: de manier waarop je het zelf zou oplossen, is slechts één manier. Daarnaast is er elk kwartaal een ontmoetingsavond waar de vrijwillige SchuldHulpMaatjes hun ervaringen met elkaar kunnen delen en erop reflecteren. Dat zijn leerzame momenten omdat je van elkaar kunt leren en tips uit kunt wisselen. Samen lukt 't!'"

De winnaar van de Doctor Poelsprijs 2015 is het Wijkpastoraat Heerlen. De tweede prijs is voor Jongerenproject Maatschappelijke Stage. De derde prijs is naar 't Werkhuis Diaconie Horst gegaan. Het Credo Huis Maastricht heeft een eervolle vermelding ontvangen. Download de brochure met alle projecten en initiatieven: www.limburgsdiacnaalfonds.nl/Brochure%202015-wat%20hebben%20wij%20met%20elkaar-klein.pdf

www.schuldhulpmaatje.nl

Kerkrade: jreinders@impulskerkrade.nl

Vluchtelingenopvang Ommoord-Zevenkamp Rotterdam

Jan Maasen is medewerker Dienen en Missiesecretaris van het Bisdom Rotterdam

De Diaconieprijs 'Brood en Rozen' van het bisdom Rotterdam kent drie categorieën. De eerste prijs in de categorie 'Diaconie dichtbij' ging voor de editie 2015 naar de werkgroep Vluchtelingenopvang Ommoord-Zevenkamp (VOZ).

In januari 1994 werd in de Open Hofkerk in Rotterdam-Oost een thema-avond gehouden met als titel 'Pijn om Bosnië'. Enkele kerkleden en pastores waren zo geraakt door de belevenissen en problemen van de Bosnische vluchtelingen, dat zij besloten een werkgroep op te richten, die zich voor hen zou gaan inzetten. De werkgroep Vluchtelingenopvang Ommoord Zevenkamp (VOZ) was geboren. Enige jaren later, in oktober 1997, besloot de werkgroep een spreekuur te starten en zich ook te gaan richten op andere vluchtelingen. In die dagen kwamen de meeste vluchtelingen uit Iran, Afghanistan, Congo en Irak. In de afgelopen twintig jaar heeft VOZ minstens vijfhonderd volwassenen en kinderen geholpen. Momenteel doen vooral Somalische vluchtelingen een beroep op de werkgroep, maar het aantal mensen uit Eritrea en Syrië neemt toe.

Ondersteuning

Vluchtelingenopvang Ommoord Zevenkamp houdt zich bezig met de ondersteuning van deze vluchtelingen door het bieden van een luisterend oor, hen wegwijs te maken in de wijk en waar mogelijk praktische hulp te geven. Concreet kunnen vluchtelingen bij VOZ terecht voor de uitleg van brieven, regels en gewoonten; informatie over het werk van instellingen zoals de sociale dienst, huisvesting of ziektekostenverzekeringen; en problemen met instellingen.

Elke woensdagmorgen (marktdag) houdt VOZ spreekuur van 10 tot 12 uur in de Open Hofkerk. Een informele sfeer moet zorgen voor een lage drempel. Het wachten geeft mensen de kans om anderen te ontmoeten. Zo zijn er inmiddels Somalische vrouwen, die tijdens spreekuurtijd uitsluitend langskomen om landgenoten te ontmoeten.

Naast alle ervaringen van verdriet van het vertrek, de vlucht, de pijn en angst om de achterblijvers, hebben de vluchtelingen ook zorgen om de inrichting van het leven hier. Met name vanwege het taalprobleem en de onbekendheid met regels. De afstand tussen de leefwijze van met name Somaliërs en de onze is zeer groot. Nogal wat mensen, met name alleenstaande moeders en oudere vrouwen, hebben weinig of geen scholing.

De taalbarrière wordt als grootste probleem ervaren. Het bemoeilijkt de communicatie en daardoor ook het integreren. De vrijwilligers van VOZ staan echter elke keer weer versteld van de kracht en het vertrouwen die met name vrouwen hebben om door te gaan. Vaak zeggen ze: "Het komt goed".

Drie tot vier keer per jaar organiseert VOZ groepsactiviteiten: uitstapjes voor kinderen, bowlen voor jongeren, of voorlichtingsbijeenkomsten. In schrijnende situaties stimuleert VOZ acties voor individuele vluchtelingen: bij onterechte stopzetting van uitkering, onterechte uitzetting, of een vrijwillige terugkeer ter voorkoming van gedwongen vertrek.

Gebruikers

Vluchtelingenopvang Ommoord Zevenkamp is er ten bate van vluchtelingen die met een verblijfsvergunning asiel een huis toegewezen hebben gekregen in Ommoord en Zevenkamp.

Het zijn nieuwe wijkbewoners, die nog steg weten over administratieve zaken, de Nederlandse taal niet of nauwelijks beheersen en weinig kennis hebben van de gewoonten en regels. Daarbij komt dat het merendeel hier geen familie of plaatsgenoten heeft. Ze staan er alleen voor. Zij missen a.h.w. de gereedschapskist die nodig is om hier te functioneren. Vooral in de begin periode is er sprake van een flink isolement. Met name laag opgeleide vluchtelingen, het merendeel, en alleenstaande moeders met kleine kinderen zijn kwetsbaar. Op 1 mei had VOZ contact met 35 volwassenen, waarbij 64 kinderen horen.

Oecumenische werkgroep

Vluchtelingenopvang Ommoord Zevenkamp is opgericht als een oecumenische groep vanuit twee PKN geloofsgemeenschappen, nl. de Open Hof in Ommoord en de Ontmoetingskerk in Zevenkamp en de Rooms-katholieke gemeenschap van het Vicariaat Ommoord, een onderdeel van de InterParochiële Vereniging Rotterdam Oost. Vanaf het begin zijn deze achterbannen betrokken bij het werk, via artikelen, oproepen voor spullen en financiële middelen voor noodsituaties. Zij financieren ook de organisatiekosten. Daarnaast worden er van tijd tot tijd vieringen gehouden waarin aan de hand van schriftteksten de problemen van vluchtelingen aan de orde worden gesteld. Vluchtelingenopvang Ommoord Zevenkamp draagt er toe bij dat de gemeenschappen van de deelnemende kerken hun oog gericht houden op de samenleving en in het bijzonder op een kwetsbare groep in de directe omgeving. Vluchtelingenopvang Ommoord Zevenkamp biedt vrijwilligers de mogelijkheid om kennis te maken met een diversiteit aan vluchtelingen. Naargelang hun capaciteiten kunnen ze meedoen met de activiteiten. Momenteel zijn er 15 vrijwilligers actief. Voor het spreekuur vijf personen, inclusief de Somalische tolk. Ten behoeve van de Afghanen is er een Afgaanse tolk; zij is 20 jaar geleden zelf als vluchteling opgevangen. Er zijn drie vrijwilligers die taalsteun geven, twee voor technische klussen, zoals aansluiten van wasmachines en computerhulp en drie voor uitstapjes. En een penningmeester. Een diaken uit de wijk Neselande neemt deel aan de vrijwilligersbijeen-

komsten, die om de zes weken plaatsvinden.

Jubileum

In het begin van dit jaar is het twintig jarig bestaan gevierd met verschillende activiteiten. Een oecumenische viering in Open Hof met aansluitend een ontmoeting met vluchtelingen en een panel. Daarnaast een viering in de Ontmoetingskerk. Een Ronde Tafel voor de instellingen en personen met wie VOZ samenwerkt; vluchtelingen en niet vluchtelingen spraken over inburgering. Aansluitend een proeverij van gerechten uit Iran, Afghanistan en Somalië, open voor buurtbewoners en bezoekers van de Ronde Tafel. Enkele weken later een kinderfeest voor kinderen in de basisschoolleeftijd.

Uit het Juryrapport

"Diaconale initiatieven hebben soms de neiging om in de loop der jaren los te raken van hun kerkelijke wortels. Dat is met dit initiatief duidelijk niet gebeurd", aldus de jury. "De werkgroep VOZ onderhoudt zeer bewust de relatie met de kerkelijke achterbannen door hen te betrekken bij activiteiten en met enige regelmaat ook mee te werken aan themavieringen rond de vluchtelingenproblematiek. Daarvan profiteert niet alleen de werkgroep, doordat zij zo menskracht, financiën en andere middelen ontvangt, maar ook de leden van de geloofsgemeenschappen, omdat hun ogen gericht worden gehouden op de samenleving. Ze komen de Somalische hoofddoekjes tegen tot in de eigen kerkzaal en worden in staat gesteld diaconaal actief te zijn. Het bijzondere van de werkgroep VOZ is ook, dat zij er niet alleen is om vluchtelingen te helpen. Sommige vluchtelingen zijn zelf helper geworden en werken nu mee als tolk of begeleider in de werkgroep. Die wederkerigheid tekent ook goede diaconie: helper en geholpene worden niet gevangen gehouden in hun rol maar 'de laatsten zullen de eersten worden'."

De pdf van het boekje 'Brood en rozen Diaconieprijs 2015' is te downloaden op www.bisdomrotterdam.nl

De betekenis van 'Laudato Si' voor werkgroepen MOV en Diaconie

Jan Maasen is medewerker Dienen en missiesecretaris van het Bisdom Rotterdam

Mgr. G. de Korte heeft de in juni verschenen encycliek 'Laudato Si' van paus Franciscus inhoudelijk besproken in het septembernummer van *Diakonie & Parochie* (p. 10-11). In dit artikel hoe de brief een impuls kan geven aan de inzet van werkgroepen MOV en diaconie.

Zien - oordelen - handelen en thema's

'Laudato Si' heeft een vertrouwde structuur voor diaconale vrijwilligers, nl. die van de drieslag 'zien - oordelen - handelen'. De encycliek bevat veel thema's, die dwars door de hoofdstukken heen ontwikkeld worden. De inleiding noemt er negen (par. 16).

Opvallend is de haast volstreckte nevenschikking van de mens met de andere levende en niet-levende schepselen. 'Haast volstrekt' omdat aan de mens een bijzondere plaats en verantwoordelijkheid wordt toegekend als kroon op Gods schepping. Tegelijk is er sprake van een opwaardering van de andere onderdelen van de schepping. Veel kerkelijke teksten stellen, dat de mens leeft in een drievoudige relatie (met God, met de ander en met zichzelf). Hier spreekt de paus van een viervoudige relatie (met God, met de ander, met de natuur en met zichzelf - zie b.v. par. 210).

Opvallend is de nauwe relatie tussen de inzet voor de aarde en de inzet voor de armen.

Overall is er het inzicht, dat alles in de wereld nauw met elkaar verbonden is.

De Paus kiest de dialoog als middel om tot oplossingen te komen. Het woord 'dialoog' komt voor in de kopjes van alle paragrafen in hoofdstuk 5, dat vooral gaat over de noodzaak van structurele veranderingen in politiek en economie om de aantasting van het milieu tegen te gaan en de armoede uit te roeien.

Groene encycliek

'Laudato Si' is de eerste encycliek, die de wereldwijde aantasting van het milieu tot hoofdonderwerp heeft. De verschijningsdatum is zo gekozen, dat de brief een belangrijke rol kan spelen in de voorbereidingen op de VN-conferentie CoP 21, die begin december 2015 in Parijs is gehouden. Daar moeten nieuwe afspraken worden gemaakt om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en om de opwarming van de aarde te beperken. De encycliek beperkt zich niet tot het probleem van de klimaatverandering. Ook andere milieuproblemen als de beperkte toegang tot schoon drinkwater, het verlies van de biodiversiteit, de ontbossing, en de toename van afval en vervuiling komen ter sprake. De oorzaken daarvan legt de paus in het technocratisch paradigma en het antropocentrisch denken. Hij roept op tot een 'ecologische bekering' (par 217). Het praktisch handelen en voeten geven aan onze roeping om hoeders te zijn van Gods werk is geen vrijblijvend of bijkomend aspect van christenzijn, maar een wezenlijk onderdeel van een deugdzaam leven (idem). Om een integrale ecologie op te bouwen zijn grote veranderingen op macroniveau nodig via internationale verdragen, zoals de afbouw van het gebruik van vervuillende fossiele brandstoffen, in het bijzonder kolen (par. 165). Ook kleine bijdragen in het persoonlijk gedrag zijn gewenst: "Opvoeding tot verantwoordelijkheid voor het milieu kan gedrag stimuleren dat een directe en belangrijke invloed heeft op de zorg voor het milieu, zoals het vermijden van het gebruik van plastic of papieren materiaal, het terugbrengen van het waterverbruik, het scheiden van afval, het alleen koken wat men redelijk-

Op 24 oktober dragen kerkelijke organisaties tijdens de Klimaatloop in Utrecht op weg naar Parijs symbolisch de Ark van Noach mee [Foto: Rebke Klokke]

kerwijs ook zal eten, het zorgvuldig omgaan met de andere levende wezens, het gebruik van het openbaar vervoer of carpooling, het planten van bomen en zinloze verlichting uitdoen. (...) Iets hergebruiken in plaats van het weg te werpen kan een daad van liefde zijn die onze waardigheid tot uitdrukking brengt" (par. 211).

Zorg voor het milieu in het sociale denken

Het is niet de eerste keer, dat milieuvragen aan bod komen in een encycliek of een ander belangrijk kerkelijk document (vgl. het overzicht in par. 4-6). Vanaf het document van de Bisschoppensynode in 1971 (*Justitia in Mundo*) is de zorg voor het milieu een onderstroom geworden in het katholiek sociaal denken, die met ups en downs steeds krachtiger wordt. Tekenend daarvoor is de uitbreiding van de titel van een standaardwerk op dit gebied. In 1992 had Donal Dorr zijn overzicht van 100 jaar katholiek sociaal denken '*Option for the Poor*' genoemd. De geactualiseerde versie uit 2012 verscheen als '*Option for the poor and for the earth*' (Voorkeurskeuze voor de arme en voor de aarde).

Rode encycliek

Met evenveel recht kan je 'Laudato Si' een rode encycliek noemen, waarin opgekomen wordt voor de sociale rechtvaardigheid. Wie zijn de grootste slachtoffers van de klimaatverandering en andere milieuproblemen? De allerarmsten. Daarom stelt de paus: "Tegenwoordig kunnen wij er niet onderuit te erkennen dat een ware ecologische benadering altijd een maatschappelijke benadering wordt, die de gerechtigheid moet integreren in de discussies over het milieu, om zowel naar de kreet van de aarde als naar de kreet van de armen te luisteren" (par. 49; cursivering in tekst).

Blauwe encycliek

De encycliek gaat niet alleen over aantasting van het milieu en armoede, maar ook over praktische vrijheid. In de huidige consumptie-maatschappij denken mensen dat zij vrij zijn, "zolang zij een vermeende consumptievrijheid hebben, terwijl in werkelijkheid een minderheid, die de economische en financiële macht heeft, de vrijheid bezit" (par. 203). Vrijheid is niet zozeer gave als wel opgave. Om "nieuwe wegen naar ware vrijheid in te slaan" (par. 205) is een bevrijding van het heersende technocratische paradigma nodig. Dat kan b.v. intellectueel door kritiek te leveren op de 'mythen' van de moderne tijd, zoals het individualisme, de idee van onbeperkte vooruitgang, het consumentisme of een markt zonder regels. Dat moet ook in de praktijk gebeuren. Vrijheid houdt dan ook participatie en meebeslissen in, "met deelname van alle betrokken partijen" (par. 187). In het debat "moeten de bewoners een bevoorrechte plaats hebben: zij stellen zich de vragen over wat zij voor zich en hun eigen kinderen willen, en zij kunnen de doeleinden in aanmerking nemen die het onmiddellijke economische belang overstijgen" (par. 183).

Spirituele encycliek

De paus wil de dialoog met de wetenschappen en de politiek aangaan door een eigen bijdrage vanuit het geloof in te brengen. Oplossingen kunnen volgens hem niet komen van één manier waarop we de werkelijkheid interpreteren. "Het is ook noodzakelijk toevlucht te nemen tot de verschillende culturele rijkdommen van de volkeren, tot kunst en poëzie, tot het innerlijke leven en de spiritualiteit" (par. 63). Daartoe behoort ook de godsdienst met haar eigen taal en daarom wil hij laten zien "hoe geloofsovertuigingen christenen, en gedeeltelijk ook andere gelovigen, belangrijke

Tijdens de uitreiking van de Diaconieprijs Brood en Rozen hield Jan Maasen een inleiding over 'Laudato Si'
[Foto: Peter van Mulken]

motiveringen bieden om de zorg op zich te nemen voor de natuur en de meest zwakke broeders en zusters" (par. 64). In de uiteenzetting daarvan zijn verschillende spiritualiteiten te herkennen.

Franciscaanse spiritualiteit

De spiritualiteit van Franciscus van Assisi speelt een belangrijke rol. De encycliek opent met de beginwoorden van het Zonnelied: "Wees geprezen, mijn Heer" (LS 1) en eindigt met twee gebeden, die je deels zou kunnen zien als eigentijdse hertalingen (LS 246). In het hoofdstuk over de theologie van de schepping komt een groot deel van de tekst van het Zonnelied voor (LS 87). Franciscus van Assisi en Bonaventura worden geregeld geciteerd. Paus Franciscus volgt zijn naamgenoot na in de liefde voor de armen en voor de schepping tot in het benoemen van onderdelen van de schepping als zijn broeder en zuster aan toe (zie b.v. par. 92).

Ignatiaanse spiritualiteit

Paus Franciscus is een Jezuiet. Geen wonder, dat ook trekken van de Ignatiaanse spiritualiteit voorkomen. Daarin wordt niet gedacht in problemen, maar in het betrekken op de wer-

kelijkheid. De encycliek zou je ook niet moeten lezen als een roman of wetenschappelijke verhandeling, maar als geestelijke oefening. Lees elke dag een paragraaf en laat die op je in werken. Tenslotte kan je ook de nadruk op een ecologische opvoeding toeschrijven aan de achtergrond als Jezuiet.

Spiritualiteit van de bevrijdingstheologie

Vanuit Latijns-Amerika wordt opgemerkt, dat de encycliek allerlei uitdrukkingen en denkwijzen van de bevrijdingstheologie bevat, zoals de zorg voor het gemeenschappelijk huis, moeder aarde (Pachamama) en de kreet van de aarde en de kreet van de armen (par. 49). Een sleuteltekst in de bevrijdingstheologie is Ex. 3,7, waarin God zegt: "Ik heb de ellende van mijn volk in Egypte gezien, de jammerklachten om zijn onderdrukkers gehoord." Die jammerklachten van de armen worden nu uitgebreid naar de aarde. Ook de werkelijkheid van Latijns-Amerika wordt geregeld voor het voetlicht gebracht, van de armen in de miljoenensteden tot de ontbossing van de tropische regenwouden en het Amazonegebied, van de rechten van de inheemse volkeren tot de opvatting, dat land geen economische waarde is, maar een geschenk van God.

Keltische spiritualiteit

De vierde bron is de Keltische spiritualiteit. Dat is minder vreemd dan op het eerste gezicht lijkt. Een van de mee schrijvende theologen is de Ierse pater Sean McDonagh. Als jonge missionaris heeft hij eind jaren zeventig in het zuiden van de Filipijnen gewerkt en daar gezien hoe de open mijnbouw het oerwoud wegvrat. Sindsdien houdt hij zich bezig met milieuvragen en ontwikkelt hij een theologie van de schepping. Zeker in de eerste decennia was dat pionieren. Een van de bronnen vond hij in de vroege geschiedenis van de Ierse kerk. In het Keltische christendom waren vier P's belangrijk: poëzie om de Godservaring uit te drukken, presentie van God in de schepping om je heen, pelgrimeren op weg naar je uiteindelijke bestemming en penitentie (vgl. Ian Bradley, 'Keltische spiritualiteit'). Deze vier P's kom je ook tegen in 'Laudato Si'. Sommige passages zijn bijna lyrisch, met als hoogtepunt het uitroepen van Maria

tot koningin van heel de schepping (par. 242-243). De natuur is de plaats van Gods tegenwoordigheid (par. 88). Het thema van de pelgrimstocht wordt genoemd. Bij herhaling vraagt paus Franciscus om vergeving voor de uitbuiting van de aarde op basis van een verkeerd verstaan van de schrift.

Betekenis voor werkgroepen MOV en diaconie

'Laudato Si' gaat niet uitdrukkelijk over caritas en diaconie, zoals indertijd 'Deus Caritas Est'. De encycliek bevat een aantal uitspraken ter bezinning en inspiratie voor de dagelijkse diaconale praktijk. Denk b.v. aan de constatering, dat veel studies en beleidsmaatregelen rond armoede genomen worden door mensen, die in hun dagelijks leven geen armen ontmoeten en dus ook geen weet hebben van de realiteit van armoede (par. 49). Het motto van de Schotse Poverty Truth Commisison is: "nothing about - without us - is for us". Bij alle beslissingen moeten armen worden betrokken. Ze vindt een medestander in de paus. Voor de diaconie betekent dat, dat je niet alleen activiteiten voor de doelgroep moet opzetten, maar met de doelgroep. Nog twee passages ter overweging: "Het is altijd mogelijk het vermogen te ontwikkelen om zijn isolement te verlaten en naar de ander toe te gaan" (par. 208). "De liefde die vol is van kleine gebaren van wederzijdse liefde, raakt ook het burgerlijke en politieke leven en wordt zichtbaar in alle handelingen die een betere wereld trachten op te bouwen. Liefde voor de maatschappij en inzet voor het algemeen welzijn zijn een uitstekende vorm van naastenliefde, die niet alleen de relaties tussen individuen betreft, maar ook macrorelaties, d.w.z. maatschappelijke, economische, politieke betrekkingen" (par. 231).

Kreet van de armen en de kreet van de aarde

De encycliek is één groot pleidooi om het luisteren naar de kreet van de armen te verbinden met het luisteren naar de kreet van de aarde. Tot nu toe is in de rooms-katholieke parochies de inzet voor het milieu en de schepping tussen de wal van de diaconie en

het schip van de MOV (Missie, Ontwikkelingssamenwerking en Vrede) geraakt. Het zou goed zijn, als die kloof gedicht wordt. Dat kan leiden tot extra activiteiten, en kleine gebaren zijn ook welkom. Het is al een winst als werkgroepen en PCI's bij het opzetten van hun diaconale activiteiten ook nadenken over de relaties daarvan met het milieu. En als PCI-en geld en grond beheren, spelen milieuvragen ook een rol. Een voorbeeld. Veel groepen zijn op een of andere manier betrokken bij voedselbanken en schuldhulp. Waarom zou je die activiteiten niet ook een groene inkleuring geven? Bij budgetteren hoeft je niet alleen aan goed omgaan met geld te denken, laat het voorbeeld van de budgetkringen zien. Je kan tegelijk werken aan een goed leven in de zin van een goede gezondheid en een groen milieu (zie www.budgetkring.nl).

Een droom

'Laudato Si' wordt vaak vergeleken met de encycliek 'Pacem in Terris' van paus Johannes XXIII. Die wijdde in een tijd, dat de wereld langs een oorlogscrisis scheerde (Cuba), voor het eerst een encycliek aan het vredesvraagstuk en richtte die aan 'alle mensen van goede wil'. 'Pacem in Terris' heeft er toe geleid, dat Pax Christi zich ontwikkelde van een vroomheidsbeweging naar een politieke actiegroep en de samenwerking zocht met andere kerken. Daar is indertijd ook het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV) uit voortgekomen. Nu heeft paus Franciscus een encycliek gewijd aan het milieu. Het is een droom als 'Laudato Si' zal leiden tot structurele aandacht voor milieu- en scheppingsvragen in de parochies en bisdommen.

De encycliek 'Laudato Si' is vertaald en als boekje te bestellen voor euro 16,10 bij <http://www.rkkerk.nl/nieuws.php?id=246>
Wie de tekst digitaal wil inzien kan terecht op: <http://www.rkdocumenten.nl/rkdocs/index.php?mi=600&doc=5000>

Kerkelijke Noodfondsen als inzet tegen sociale uitsluiting

Herman Noordegraaf is universitair docent en bijzonder hoogleraar voor diaconaat aan de Protestantse Theologische Universiteit (lokaties in Groningen en Amsterdam)

Het rapport 'Armoede in Nederland 2013' geeft aan dat ruim 70% van de lokale geloofsgemeenschappen betrokken is bij de ondersteuning van mensen met financiële problemen.

Diaconieën, PCI's, noodfondsen vormen met hun ondersteuning een vangnet onder of naast het vangnet van de overheid. Dat wijst erop dat er gaten zijn in dat laatste vangnet. Het is van belang om een doordachte visie op hulpverlening te hebben om zo goed mogelijk zicht te hebben op het waarom, waartoe, voor en met wie en het hoe van de hulpverlening.

Kerk zet zich in tegen armoede en sociale uitsluiting

De inzet ter bestrijding van armoede en sociale uitsluiting behoort tot de wezenskenmerken van de kerk. Een kerk die zich daar niet voor inzet is niet echt kerk.

Het Oude Testament bevat verschillende wetboeken. Ze zijn te vinden in de Bijbelboeken Exodus, Leviticus en Deuteronomium. Al naar gelang de tijdsomstandigheden werden ze steeds weer aangepast om nieuwe vormen van armoede te kunnen bestrijden. In de geschiedenis van de wereld vormen zij in hun uiteindelijke vormgeving het eerste netwerk van sociaal recht. Door God gegeven recht: het gaat om recht, niet om een gunst. De eerste bepalingen gaan terug tot wel duizend jaar voor het begin van onze jaartelling.

Een greep uit de bepalingen om een indruk te geven. Als iemand door armoede gedwongen, moet lenen, mag geen rente berekend worden en mogen geen goederen als onderpand genomen worden, die tot de levensnoodzakelijkheden behoren, zoals een molensteen,

handmolen of mantel. Een deel van de oogst zal voor de armen bestemd zijn en zij mogen volop deelnemen aan het gemeenschapsgebeuren bij uitstek, de godsdienstige feesten (waarop zij zich mogen verzadigen; het gaat dus niet om kruimels!), een deel van de tienden (belasting op de opbrengst van het land) is voor hen bestemd. Voorts is er het instituut van de lossing van het land: als iemand door verarming zijn land moet verkopen, dan zal de naaste bloedverwant het terugkopen. Voorts zijn er bepalingen om degenen die niet meer hun schulden kunnen voldoen te beschermen tegen de schuldeisers. Velen van deze laatste traden met een ongekennde wreedheid op. En als klap op de vuurpeil: het sabbats- en jubeljaar - een radicale herverdelingsoperatie. Het sabbatsjaar verwijst naar de uitleiding door God van het slavenvolk Israël uit Egypte en herinnert dus aan de bevrijding uit de slavernij. Het sabbatsjaar is een daad van bevrijding

Herman Noordegraaf

[Foto: Hub Crijns]

doordat het de kwijtschelding van schulden gebiedt. In het jubeljaar, het vijftigste jaar, na zeven maal zeven sabbatsjaren moet de grond herverdeeld worden, opdat een ieder weer een stuk grond krijgt - in een agrarische samenleving onontbeerlijk om sociaaleconomisch te kunnen bestaan. Vele van deze bepalingen zijn niet of maar ten dele uitgevoerd vanwege het ontbreken van een centrale rechtsinstelling of door het gecorrumpeerd raken van het centrale gezag zoals dat in het koningschap vorm kreeg. Dan werpen de profeten hun protesten in de strijd en spreken zij hun banvloeken uit. De vroegchristelijke gemeente trekt deze lijn, geïnspireerd door het leven en de opstanding van Christus, door en vallen op door hun onderlinge zorg en de inzet voor mensen in nood buiten de eigen geloofsgemeenschap.

Het gaat daarbij om de roeping van de gehele geloofsgemeenschap. Daarbinnen kan er een specialisatie zijn in de vorm van een diaconie of een parochiële caritas instelling (PCI), maar het gaat om een bredere verantwoordelijkheid.

Deze moet bijvoorbeeld ook tot uitdrukking komen in de eredienst, de catechese, het alert zijn in het pastoraat op sociale en materiële noden, de toerusting en inzet van kerkleden enzovoort.

Diaconaat is een relationeel gebeuren

Diaconaat is het aangaan van een relatie vanuit de invalshoek van materiële en sociale noden. De vraag is dan: hoe zien we die ander met wie wij in relatie treden? Vanuit het christelijk geloof gezien is ieder mens een schepsel en daarmee een beeldrager van God, ook al lijken de feiten dat soms volledig te weerspreken ('de mens die in de goot ligt'). Ieder mens doet ertoe en heeft een door God gegeven waardigheid. Dat betekent dat de relatie er zoveel mogelijk een van wederkerigheid moet zijn. Zoveel mogelijk omdat er altijd verschil blijft tussen de positie van hulpgever en hulpvrager. Hulpverlening mag niet de vorm

van een gunst aannemen. Bij gunst bepaalt de hulpgever eenzijdig wat de voorwaarden zijn waaronder de hulp verleend wordt en wat goed is voor de hulpontvanger. Dat kan met de beste bedoelingen gebeuren (een goedwillend paternalisme). Hulpverlening moet daarentegen gepaard gaan met respect en het bevestigen van de ander in zijn/haar waardigheid. Dat komt tot uitdrukking in houding, zorgvuldig handelen, zorgvuldige procedures, echt luisteren, aandacht, tijd hebben. Kortom: niet voor, maar met de mensen. Dat roept de vraag op: hoe ver ga je als

hulpgever met je eigen waarden en normen en controle. Daar is geen eenduidig antwoord te geven, behalve dan dat de beslissing over hulpverlening altijd ook gebaseerd moet zijn op het kennen van het verhaal van de hulpvrager. Geef ze een hengel en niet een vis: het werken aan een oplossing, het bieden van een per-

spectief zodat mensen weer op eigen benen kunnen staan.

Daarvoor is nodig dat de hulpgever het verhaal achter het verhaal (de directe hulpvraag) kent. Bij dat werken aan oplossingen zal vaak samenwerking met andere instanties en organisaties nodig zijn. Het is daarom van groot belang om de netwerken te kennen in de eigen lokale samenleving en om daarvan onderdeel uit te maken. Soms is er echter geen echte oplossing te bieden. Dan is het van belang om toch naast mensen te blijven staan, trouw te zijn en het met de mensen uit te houden. Volharding blijft en belangrijke christelijke deugd.

Verantwoordelijkheid van de overheid

De invoering van de Algemene Bijstandswet in 1965 maakte het voorzien in de noodzakelijke kosten van het bestaan, als mensen daar niet zelf in konden voorzien, tot een verantwoordelijkheid van de overheid. Die

Sint Maarten is de beschermheilige voor mensen in nood [Foto: Hub Crijns]

1. Als er nog geen noodfonds is: vorm een kerngroep van mensen die het noodfonds willen dragen.
2. Laat je bij de oprichting van een kerkelijk noodfonds helpen door ondersteuning vanuit het kerkelijk diaconaal opbouwwerk.
3. Voer gesprekken met andere lokale kerken om mee te doen met het noodfonds.
4. Bepaal welke doelgroepen je vooral wil helpen met het noodfonds. Waar kun je hen vinden? Welke voorzieningen zijn er al in de eigen plaats? Wie houdt zich al bezig met deze doelgroep?
5. Voer gesprekken met de lokale overheid. De burgerlijke overheid is in eerste instantie verantwoordelijk voor de bestaanszorg van mensen. Een kerkelijk noodfonds is dus aanvullend op voorzieningen en regelingen. Welke regelingen en voorzieningen heeft de gemeente? Waar vallen gaten? Waar liggen val-
- kuilen? Welke samenwerking kan het noodfonds realiseren met de burgerlijke overheid?
6. Vorm een bestuur. Dit bestuur in oprichting bepaalt welke organisatievorm het noodfonds krijgt. Kerkelijk, interkerkelijk, burgerlijk, stichting, vereniging, diaconaal platform.
7. Bepaal de werkwijze van het noodfonds. Wat kun je doen? Alleen materieel? Of ook immaterieel? Kunnen hulpvragers zich zelf direct melden, of maak je gebruik van professionals? Hoe doe je de intake? Welke criteria ga je hanteren voor wel en geen hulp? Hoe ga je besluiten nemen? Hoe leg je verantwoording vast? Hoe maak je jezelf bekend?
8. Investeer in je netwerk. Oriënteer je in je plaats wie er actief is rond hulpverlening in bestaansvoorzieningen, zoals voedselbank, ruilwinkel, maatjesprojecten, inloophuizen, opvangcentra,
- maatschappelijk werk, vluchtelingenwerk, etc. Zoek elkaar op. Bespreek met elkaar hoe je aanvullend op elkaar kan werken. Werk samen. Verwijs naar elkaar door.
9. Inkomsten. Geld uitgeven is vaak geen probleem. Bepaal hoe je aan je inkomsten komt. De participerende kerken kunnen een bijdrage geven. Je kan kijken of er oud geld in je plaats is, dat mee wil doen. Misschien willen bedrijven, banken, overheid met geld participeren. Organiseer fondsenwervende activiteiten, zoals fancyfair, rommelmarkt of concert.
10. Start het noodfonds. Maak het officieel bekend, zodat je publiciteit krijgt. Zorg dat je bekend bent in het netwerk, zodat zij door kunnen verwijzen naar het noodfonds. En dat mensen met hulpvragen je kunnen vinden.

regel geldt nog steeds, maar wordt niet meer volledig waargemaakt. Fondsen gaan ook uit van een overheidsverantwoordelijkheid door niet structureel hulp te bieden (dat zouden ze financieel ook niet volhouden) en door zichzelf als een achterliggende voorziening te zien. Zij gaan daarom na of er geen beroep op andere voorzieningen gedaan kan worden. Hoe met dit gegeven van de overheidsverantwoordelijkheid en het krijgen van hulpvragen om te gaan? We mogen mensen niet laten verdrinken. Maar dat helpen zullen we moeten combineren met het doorvragen naar de oorzaken en het opkomen voor een beleid in de politiek maar ook van ondernemingen en maatschappelijke organisaties om die oorzaken weg te nemen (pleitbezorging). Het gaat om kritische participatie: Wat komen we tegen in ons werk? Hoe is de uitvoering van regelingen, hoe zit het met het niet-gebruik van voorzieningen, hoe is het armoedebeleid van de burgerlijke gemeente, het landelijk beleid, het beleid

van woningbouwcorporaties, nutsbedrijven, scholen. Dus ook: signaleren en pleitbezorging.

Stem geven aan armen telkens weer

De ervaringen van armen moeten in en door de kerk benut worden om niet-armen ervan bewust te maken van wat het betekent om arm te zijn en om bezinning te stimuleren over arm-rijkverhoudingen. Dit vormt dan een stimulans tot een kritische bezinning op de keuzes die men in het persoonlijk leven maakt (bijvoorbeeld als het consumptie betreft) en in politiek en samenleving. Dit is van groot belang. Armen vormen immers geen politieke en economische invloedrijke groep in onze samenleving. Zij hebben daarom bondgenoten onder niet-armen nodig om hun positie te kunnen verbeteren.

<http://www.kerkinactie.nl/over-kerk-in-actie/onzethemas/armoede-in-nederland>

Zorgzame kerk. Verslag van een proefproject

Herman Noordegraaf is universitair docent en bijzonder hoogleraar voor diaconaat aan de Protestantse Theologische Universiteit (lokaties in Groningen en Amsterdam)

Op 2 oktober 2015 vond de presentatie plaats van een onderzoek naar achttien pilots die Kerk in Actie heeft ondersteund in het kader van het project 'Zorgzame Kerk'.

Kerk-zijn in een participatiesamenleving

Het project 'Zorgzame Kerk' moeten we plaatsen in een gezamenlijk zoekproces naar de plaats en opdracht van de kerk in de participatiesamenleving. De roeping van de kerk tot inzet voor mensen in materiële en sociale nood moet steeds weer in de specifieke tijdsomstandigheden vorm krijgen. Nu is dat de participatiesamenleving. We spreken van een zoektocht omdat er geen pasklare antwoorden bestaan en er geen blauwdruk is. Dat geldt voor kerken en diaconaat, maar ook voor de lokale politiek en overheid en organisaties op het terrein van zorg en welzijn: hun rol en positie, ook in hun onderlinge relatie. We moeten elkaar daarbij ondersteunen door de ervaringen die we opdoen uit te wisselen en te doordenken. Het gaat om een gezamenlijk leerproces: lokale kerken en diaconieën en de kerken op bovenlokaal niveau.

Project 'Zorgzame Kerk'

Het woord 'pilot' drukt uit dat het gaat om 'een onderzoek of project om iets te proberen'. Die uitvindingen in de praktijk vonden in achttien protestantse gemeenten plaats waarbij Kerk in Actie ondersteuning verleende met de inzet van een gemeenteadviseur, die de desbetreffende lokale werkgroep ondersteun-

de. Er zijn vier verschillende deelprojecten onderscheiden.

Project 'Kerk als schakel'

Het kerkgebouw is doordeweeks bij uitstek geschikt als ontmoetingsplek voor buurtactiviteiten. Als ruimte voor dagbesteding of laagdrempelige opvang bijvoorbeeld. Zo heb je als kerk een plek waarin mensen naar elkaar omzien. En zo wordt de kerk een verbindende schakel in de buurt. Dit vergroot je bestaansrecht in de buurt. Dit project is gehouden in De Bilt en Middelburg

Project 'Kerk als knooppunt levensvragen'

De kerk is er voor mensen met hun levensvragen. Voor mensen van binnen en buiten de kerk. Nieuwe vormen van pastoraal werk zijn nodig. Denk bijvoorbeeld aan present zijn, lotgenotencontacten, digitale middelen, samenwerking met andere kerken. Pastorale vrijwilligers en beroepskrachten kunnen zo op nieuwe manieren

gesprekken voeren over levensvragen. Dit vergt toerusting van vrijwilligers en beroepskrachten. Dit project is gehouden in Amersfoort Vathorst; Delft; Doorn; Ede; Krimpen aan de Lek; Leiden; en Utrecht West.

Project 'Zorgmaatjes'

De kerk kan vrijwilligers als 'zorgmaatjes' inzetten voor mensen binnen en buiten de kerk. Naar elkaar omzien is immers een unieke kracht van de kerk. Zorgmaatjes ondersteunen mensen die door ziekte of handicap niet

Evaluatierapport Zorgzame kerk
lange versie

meer zelfstandig uit huis komen. Zorgmaatjes helpen eraan mee dat deze mensen een netwerk opbouwen van wijkbewoners op wie ze kunnen terugvallen. Zo kunnen ze toch meedoen aan de samenleving. Bovendien ontstaan zo netwerken in de wijk waarin vrijwilligers en zorg-beroepskrachten samenwerken. Dit project is gehouden in Elburg; Maarssen; Muntendam; Oegstgeest; Vollenhove-Sint Jans klooster; en Wierden.

Project 'Lokale belangenbehartiging'

Veel basiszorgtaken komen terecht bij de burgerlijke gemeente. Voorheen gebeurde dat vanuit landelijke wetgeving. Kerk in Actvie voert nog altijd (namens de diaconie) gesprekken met de overheid om verbeteringen in landelijke wetgeving te bepleiten. Door de verschuiving van zorgtaken naar de gemeenten krijgen diaconieën een nieuwe rol te vervullen: pleiten voor verbetering van de basiszorgtaken van de gemeenten. En opkomen voor mensen die niet geholpen worden via de basiszorg. Dit project is gehouden in: Assen; Deventer; en Trynwalden.

Opzet en uitvoering

De opzet van elke pilot was overal gelijk. Er werd een officieel contract afgesloten tussen de lokale kerk en de landelijke projectorganisatie. Dat ging gepaard met een officiële presentatie met lokale persverslagen. Er werd een lokale werkgroep gevormd, die tot taak kreeg om de pilot uit te werken. De gemeenteadviseur maakte deel uit van deze werkgroep. Er werd volgens een bepaald format gewerkt. Onderdeel daarvan waren de bezinning op de doelstellingen en de doelgroepen, een terreinverkenning die beoogde zicht te krijgen op de transformatie die nu plaatsvindt (decentralisering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015, Participatiewet, en Jeugdwet), het maken van een sociale kaart en gesprekken met organisaties op het terrein van zorg en welzijn. Op grond daarvan werd een plan van aanpak gemaakt. De looptijd van de pilot was negen maanden.

Blauwdruk plan van aanpak werkt

Het project 'Zorgzame Kerk' biedt met de vier deelprojecten een heldere structuur, die er toe

heeft bijgedragen dat in een aantal lokale kerken bestaande activiteiten verder zijn ontwikkeld of een andere richting hebben gekregen. In een aantal plaatsen gaf het project en de geboden begeleiding het zetje om al langer bestaande ideeën om te zetten in concrete plannen. De begeleiding door een gemeenteadviseur was belangrijk om doelen te formuleren en de activiteiten te faseren en structureren. De sterke betrokkenheid en motivatie van de leden van de pilotgroepen was opvallend en van doorslaggevende betekenis. Er traden soms spanningen op omdat het landelijke format als te dwingend werd ervaren. Uiteindelijk is de lokale dynamiek bepalend voor het project. Het is niet een landelijk model dat lokaal wordt geïmplementeerd. Flexibiliteit in aanpak is daarom vereist.

Negen maanden is maar kort

Negen maanden lijkt lang, maar bleek in een aantal gevallen zelfs aan de korte kant te zijn. De leden van de werkgroep zijn vrijwilligers die het in hun vrije tijd ernaast moeten doen. Voorts gaat het om een complexe materie en blijkt dat er tijd nodig is om doelstellingen en doelgroepen te bepalen. Ook de gesprekken met organisaties vergen tijd. De concrete projecten, waarvoor de pilots de basis hebben gelegd, staan nog aan het begin. Het is belangrijk om in het kader van het doorgaand leerproces erop te letten of dit ook lukt. Zo nee, hoe komt dat en wat kunnen we eraan doen? Het is goed om ook daarvan de leerervaringen te registreren.

Samenstelling werkgroep

We zien vrijwel overal een brede samenstelling van de lokale werkgroep. Een aantal overwegingen speelde een rol bij de keuze voor kwaliteiten van de leden: het gaat om mensen die de weg weten in en naar de lokale kerk, die verbindingen hebben met en kennis van het veld van zorg en welzijn en die relaties hebben in buurt, wijk, dorp of stad. Nadrukkelijk waren de pilots ook gericht op mensen buiten de kerk in tweeërlei zin: worden er ook vrijwilligers gevonden buiten de kern van actieve kerkleden; worden ook mensen van buiten de kerk die ondersteuning behoeven?

De ondersteuning door de gemeenteadviseur is als belangrijk ervaren. Zijn of haar rol was in het algemeen in de beginfase meer sturend en later meer ondersteunend.

Gesprekken met organisaties

Er vonden gesprekken plaats met organisaties op het terrein van zorg en welzijn, met de burgerlijke gemeente en soms met eigen kerkelijke groepen, zoals bezoekgroepen. Sommige lokale kerken hadden al een aantal contacten, voor de meeste lokale kerken was het echter nieuw. Opvallend is dat in het merendeel van de gemeenten de lokale kerk positieve reacties kregen van de organisaties. Dit is een verschuiving met een aantal jaren terug toen er meer afhoudende reacties kwamen als kerken contacten zochten in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Door de gesprekken leerde de lokale kerk de organisaties en hun werk kennen. Deze kregen op hun beurt de kerken weer in beeld. De gesprekken met de organisaties gaven inzicht in wat er al gebeurt en waar leemten en behoeften liggen. Er bleek vooral behoefte te zijn aan vrijwilligers als gevolg van de beperking van de professionele zorg. Soms heeft een lokale kerk afgezien van voorgenomen activiteiten omdat anderen die al verrichtten en oriënteert zij zich nu op andere mogelijkheden. De gesprekken leidden soms tot samenwerking tussen kerken en organisaties, bijvoorbeeld door afspraken over verwijzingen of door medewerkers van een organisatie te verrichten, deskundigheidsbevordering.

Ervaringen uit de deelprojecten

Bij 'Kerk als schakel' en 'Kerk als knooppunt levensvragen' ligt het accent meer op pastorale vragen en bij 'Zorgmaatje' en 'Lokale belangenbehartiging' meer op de diaconale inzet, dat wil zeggen op de sociale aspecten. In de praktijk van de proefprojecten zien we ook dat pastorale en sociale aspecten in elkaar overlopen. Als je het kerkgebouw wilt inzetten als ruimte, dan is het belangrijk dat er een duidelijk besluitvormingstraject is over het al dan niet sluiten van het gebouw. Dit om te voorkomen dat terwijl er onderzoek wordt gedaan naar de mogelijkheden of het gebouw ten dienste

van de buurt komt, het uiteindelijk toch gesloten wordt. Bij de 'Kerk als levensvragen' vormen andere activiteiten vaak een entree. Daarbinnen wordt dan de mogelijkheid aangeboden om over levensvragen te spreken: repaircafé, koffieochtenden, lunchcafé en dergelijke.

Bij 'Zorgmaatje' is een belangrijke vraag naar wat voor maatje nodig is. In elke pilot hebben de groepen zelf keuzes gemaakt voor wat betreft de doelgroepen, de duur van het maatje zijn (korter of langer durend) en de aard van de activiteit (sociaal en communicatief gericht, praktische klussen, cliëntenondersteuning, zoals bij de keukentafelgesprekken). De keuze wordt gemaakt op basis van de sociale kaart en de gesprekken met zorgorganisaties. Bij 'Kerk als lobby' kwam als aandachtspunt naar voren hoe je de signaleringsfunctie van kerkelijke activiteiten kunt versterken (bezoekwerk, maaltijdprojecten e.d.). In een van de project plaatsen is besloten om een diaconaal platform op te richten als infrastructuur voor het gesprek met de burgerlijke gemeente.

Kritische participatie

Nodig is een 'kritische participatie'. "Dat betekent dat je als kerk bereid bent om je in te zetten in de lokale samenleving, en dat je kritisch signaleert waar mensen tussen wal en schip vallen. Ook met vrijwilligers kun je dat lang niet altijd opvangen. Als er specifieke deskundigheid vereist is en een grotere verantwoordelijkheid, dan is professionele ondersteuning nodig. We moeten als kerken opkomen voor bestaanszekerheid van mensen. Lokale kerken kunnen signaleren en in contact treden en overleggen met de burgerlijke gemeente. Of, als dat niet helpt, protesteren."

<http://www.kerkinactie.nl/over-kerk-in-actie/onze-themas/zorgzame-kerk>
Op deze site staan alle downloads die te maken hebben met het project 'Zorgzame kerk'. Onderzoeksrapport, lezingen van de studiedag van 2 oktober 2015, artikelen.

Leren leven in overvloed

Hub Crijns is directeur landelijk bureau Dienst in de Industriële Samenleving vanwege de Kerken

Het omgaan met geld en goed stelt christenen steeds opnieuw voor grote vragen. Mag je eigenlijk wel rijk zijn of is armoede beter? Mag je van je bezittingen genieten of moet je in onthouding leven?

In 'Leren leven in overvloed' trekt ds. Bas van der Graaf een aantal lessen uit het Bijbelse spreken over geld en bezit. De toon van de lessen is steeds positief en aanmoedigend: hoe kun je als leerling van Jezus leven met alle overvloed die je omringt? Het gaat in dit boek dus om een concrete vorm van discipelschap, van leerling-zijn van Jezus met hart en ziel in de complexe wereld van rijkdom en armoede. Discipelschap als leven vanuit de overvloed van Gods genade.

Leren leven in het spoor van Jezus

De aanleiding tot dit boek ligt in de financiële en economische crisis van 2007 en later. Drijfveren onder die crisis zijn geweest hebzucht en falende economische ideeën. Economie is niet waardevrij, maar vatbaar voor goed en kwaad, met alle gevolgen van dien. De auteur merkte al snel, dat schrijven vanuit theologische en bijbelse bronnen over economische thema's een enorm studie- en werkterrein is. Om dat in één boekje weer te geven, werd teveel. De invalshoek voor het boekje is geworden het discipelschap van Jezus Christus. Door te leren leven in het spoor van Jezus komen we de vragen rond geld, goed en economie dagelijks tegen.

Zoals dat ook blijktens de Evangelien bij Jezus en zijn leerlingen gebeurde. Door ons te voegen in de groep leerlingen op reis met Jezus leren we leven met het krachtenveld van rijkdom en armoede.

Discipelschap

Discipelschap krijgt in vooral evangelische kringen meer aandacht en zo ook in de theologie. Discipelschap is in eerste instantie leerling zijn van Jezus. Leerling voor het leven, het ware leven in Gods Koninkrijk, waar Jezus ons in wil laten delen. De opdracht tot leerling zijn vinden we terug in Mattheüs 28:18-20. Een leerling is iemand die alles leert, onthoudt en doorvertelt wat Jezus heeft gezegd en gedaan. De basis voor dat onderwijs ligt in het doopsel in de naam van de Vader, Zoon en heilige Geest, waarmee leerlingen worden opgenomen in de geloofsgemeenschap, die probeert te leven in de nieuwe werkelijkheid van Christus' Koninkrijk (Matth 4:17). Als

leerlingen in Gods Koninkrijk kunnen we meewerken aan het herverwerven van Gods heerschappij over de wereld en de mensen, waar we door de zonde val uit zijn gekropen. De weg terug is begonnen in het Verbond tussen God en Israël. In Jezus en door Jezus komt dat Koninkrijk Gods bij ons binnen. Ds. de Graaf vindt het hart van het discipelschap terug in de brief van Paulus aan de Kolossenzen. Uit Kol. 1:9-11 en 1:27-28

blijkt dat het gaat om een leerproces en in hoofdstuk 3 legt Paulus uit wat dit betekent. Het gaat om het afleggen van ondeugden en het aantrekken van deugden. De Brief aan de Kolossenzen maakt duidelijk dat discipelschap gaat over geestelijke vorming, die omgezet wordt naar handelen. Andere gesprekspartners in dit deugdzaam leren vindt de auteur in de New Yorkse theoloog Tim Keller, Aristoteles, en de Amerikaanse filosoof Dallas Willard. Met hulp van deze auteurs kan hij het discipelschap gaan benoemen naar een rijtje deugden van onthouding en deugden van toewijding. De toets is oefenen in de praktijk, elke dag. Daarin staan drie momenten centraal: vragen of verlangen, blijven in Gods woorden en beslissen. Met de doop leg je het oude leven af en trek je het nieuwe leven aan, als leerling van Jezus op weg in zijn Koninkrijk. Wat daar onder te verstaan is in hoofdstuk 4 te lezen.

Goed en geld

In het verdere boek worden lessen ontwikkeld, gebaseerd op de bijbel en de levensethiek of deugdenleer, die aan de theologen en filosofen ontleend zijn. Omdat alles van God is, die de schepping en mensen gemaakt heeft, zijn mensen geen eigenaren, maar rentmeesters. Daarom lezen we vooral over geleend goed. De Wetten van de Thora zijn bedoeld om inhoud te geven aan het wegblijven van afgoderij en het dienen van God. Concrete geboden en verboden volgen er uit. Rechtvaardige verdeling van vooral de opbrengsten is dan belangrijker dan bezit. Een belangrijke inspirator en uitlegger van dit alles wordt gevonden bij Franciscus van Assisi.

De Bijbel en het Evangelie kennen veel teksten die over geld gaan en de betekenis van geld. Voor de uitleg van deze teksten is de auteur te leen gegaan bij de evangelicale Amerikaanse auteurs Graig Hill & Earl Pitts 'Overvloed, rijkdom & geld'. Hun boek leidt tot een deugdenschema, waarin de teksten van het evangelie rond geld herleid worden tot zeven thema's. Reken af met de Mammon, leer van de vogels, geef tienden uit gewoonte, word Gods beheerder, maak

een duidelijk budget, pak je schulden aan en word financieel vrij. Een leerling van Jezus wordt vrij van de Mammon en stelt geld altijd in dienst van de Leraar en God.

Het ware genieten

De deugdenleer komt uitgebreid aan bod door een catalogus van deugden van onthouding en deugden van toewijding. Zo ontstaat het ware genieten, waarin onbezorgdheid, tevredenheid, geven en duurzaamheid belangrijk zijn. Zo komt de auteur tot de aanbeveling: maak me niet arm, maar ook niet rijk. En hij eindigt met oude en nieuwe economie, in het licht van het uittrekken van de oude zondige mens en het aantrekken van de nieuwe mens, die leerling wil zijn naar Jezus' voorbeeld.

Deugdzaam boekje

Het boek is duidelijk geïnspireerd vanuit een evangelische traditie. Van daaruit trekt de auteur door naar ethiek en leven naar de leer en daden van Jezus als voorbeeld. In dogmatieken van bijvoorbeeld Augustinus en Thomas van Aquino tref je vergelijkbare lijnen aan. Met dat bijbelse voorbeeld rond bezit, geld en economie heb je het al snel moeilijk in dit land en in deze huidige economie. Je kan je immers niet onttrekken aan dat economisch handelen of aan het financiële systeem. Hoe daarin met een evangelische richtlijn een weg te zoeken is het woord van hoop, dat uit dit boekje tevoorschijn komt.

Ds. B.J. van der Graaf (1963) is predikant in de Jeruzalemkerk in Amsterdam en hij begeleidt pioniersplekken van de PKN in Amsterdam.

Bas J. van der Graaf, 'Leren leven in overvloed - Over discipelschap in rijkdom en armoede', Artios reeks, Uitgeverij Royal Jongbloed Meppel in samenwerking met de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk in Nederland, Utrecht, 2015, ISBN 978-90-8879-114-3, 160 pag., € 12,50.

De ander woont naast mij... De ander woont in mij...

Ina van de Bunt-Koster is diaconaal medewerker en missiesecretaris aartsbisdom Utrecht

'De 'ander' woont naast mij' is de titel van een publicatie van de Nederlandse Zendingraad van december 2014. De kern van het boekje bevat de Nederlandse vertaling van *'The 'Other' is my Neighbour'* door de Wereldraad van Kerken uit 2013. Dit document bespreekt de thematiek van migratie en wil een theologische oproep zijn aan de kerken om migratie mede op grond van Bijbelse noties te begrijpen.

Er wordt in de publicatie van de Wereldraad verwezen naar de uittocht uit Egypte, de voettocht naar het beloofde land, Jezus' vlucht met zijn ouders naar Egypte. Paulus en de andere apostelen rondtrekkend door Europa en klein Azië. Hoe gaan we als kerken om met die steeds groeiende diversiteit van mensen, culturen, talen, en godsdiensten? Het document verwijst naar het beschermen van de menselijke waardigheid en veiligheid. De auteurs baseren zich op het Bijbelse gegeven dat de mens geschapen is naar Gods beeld en gelijkenis. De sociale leer van de katholieke kerk vertrekt ook vanuit deze Bijbelse bron; de sociale leer waarin alle mensen als beeldrager van God gezien worden en zo tot directe naaste worden en zijn. Zo bewerkt God barmhartigheid, gastvrijheid, vrede en recht.

Migranten verwelkomen

Dit document van de Wereldraad van Kerken

en de Nederlandse uitgave met handreikingen voor kerken is in de afgelopen maanden opnieuw akelig actueel geworden. De indringende beelden van de vluchtelingen en migranten, die in ieders huiskamer binnen zijn gekomen, hebben er toe geleid dat zij het gesprek van de dag werden. Iedereen heeft zo zijn of haar mening. Europa is opgeschrikt door deze migrerende mensen, die ontworsteld zijn en om veiligheidsredenen op zoek gaan naar nieuwe toekomst en naar veiligheid. Het is geen nieuwe situatie, zoals de geschiedenis ons leert. Volksverhuizingen zijn van alle tijden. Ongekend is wel de wijze waarop van af augustus hun verhalen via de media gedeeld werden. Het beeldmoment was de foto van het verdronken jongetje op het strand. Vele gevoelens kwamen via dit beeld aan de oppervlakte. Gevoelens die mensen in beweging zette om hulp te gaan geven.

Ook in Nederland werd duidelijk dat er duizenden mensen aan onze Nederlandse deuren klopten. Het was, het is hartverwarmend om te zien dat jong en oud zich laten raken en op verschillende manieren hun inzet toonden. Veel kleren, knuffels en vrijwilligerskracht werden aangeboden. Er waren allerlei uitingen van je welkom mogen voelen. Ook vanuit de kerken zagen we verschillende initiatieven. In Apeldoorn werden de vluchtelingen welkom geheten met een oecumenische viering en daarnaast voor de

katholieken onder met een eucharistieviering. Samen liturgie vieren is helend voor mensen die zo'n barre tocht gegaan zijn. Het geloof delen is een specifieke kracht van de kerken. Daarnaast roepen kerken hun mensen op zich vooral aan te sluiten bij de initiatieven die overal in het land gecoördineerd worden door Rode Kruis, Vluchtelingenwerk, Leger des Heils. De Nederlandse bisschoppen hebben de gelovigen opgeroepen om hun hart te openen en gastvrijheid te betonen. Een kop koffie, een maaltijd of een gezamenlijke activiteit ondernemen zijn kleine maar belangrijke gebaren.

Angst voor nieuwe burens

Er is een andere kant van de medaille, die net zo hard via de media zichtbaar wordt. Naast mededogen en menslievendheid komen ook andere gevoelens naar boven. Het gaat om het onbekende dat binnen komt en angst aan jaagt. De ander is ook een vreemde met een niet verstaanbare taal, andere kookgeuren, andere omgangsvormen. De ander is iemand die in jouw ruimte treedt. Het gaat om de ruimte waarin je kinderen spelen, je de boodschappen doet; het gaat om 'woon' ruimte, om 'werk' ruimte. De vraag naar jouw privacy, jouw verworvenheden, die wellicht in gevaar komen als duizenden mensen hierop een beroep gaan doen. Ook hiervan zien we de beelden. In steden geen opvang omdat de woonbuurt de aantallen niet aankunnen. In dorpen geen opvang omdat de gemeenschap te klein is. Deze angsten voor het vreemde zijn reëel. Als je altijd aardappels eet weet je niet hoe cous cous smaakt. Iemand die al jaren werkloos is, zit niet te wachten op extra concurrentie. Mensen die niet weten hoe sterk een Nederlandse economie is, hoe een financiële markt werkt, en een uitkering hebben, zien hun materiële bestaan in gevaar komen. Het levert spanningen op. Angstzaaiers versterken daarbij deze gevoelens. Zij zijn degenen die durven te zeggen dat Nederland vol is en dat de grenzen dicht moeten. Ze spreken over terroristen en asielzoekers in één zin, ze spreken over "asiel tsunami's" en kweken hiermee angst. En daar waar de angst regeert kunnen

harten zich niet openen. Het is vanzelfsprekend dat een warm onthaal niet voldoende is. We hoeven de ogen niet te sluiten voor de problemen die zich voordoen in Nederland, in Europa.

Bijdrage vanuit het geloof

Vanuit ons geloof kunnen we een bijdrage leveren. Onze geloofstradities reiken een groot aantal ervaringen aan, of het nu Abraham en zijn neef Lot is (Genesis 12,1) of de Hugenoten uit Frankrijk die naar Nederland vluchtten. We hebben geleerd onze naaste lief te hebben als onszelf (Mattheus 19,19) en hen te behandelen zoals we zelf behandeld willen worden (Lucas 6,3). Dit betekent dat we de vluchteling niet moeten tolereren maar liefhebben. In de ogen van God zijn alle mensen gelijk in de diversiteit, zoals zij samen deel uit maken van Zijn schepping en Zijn Belofte. Als kerkgenootschap en als gemeenschap ligt hier een taak om de gelovigen op deze ethische richtlijnen aan te spreken; een taak die verder voert dan de muren van het kerkgebouw. Kerken kunnen een bijdrage leveren om mensen de boodschap van de liefde te prediken ook juist in de publieke ruimte. Het evangelie is een tegenover van de angstzaaiers. We dienen het verhaal van vrede te blijven vertellen, de dialoog met elkaar, samen aan tafel zijn. We hebben hierbij bruggenbouwers nodig. En we dienen de publieke ruimte meer te gebruiken. In Deventer werkt de Raad van Kerken samen met de Saxion Hogeschool om het verhaal van Syrië meer inzichtelijk te maken.

'De 'ander' woont naast mij - Migratie - Uitdaging voor de kerken' is deel 1 in de Cahierreeks van de Nederlandse Zendingraad, een serie reflectie en toerusting over missionaire en missiologische thema's. NZR-Cahier 1 is tot stand gekomen in samenwerking met Samen Kerk in Nederland (SKIN).

Download: <http://zendingsraad.nl/media/upload/files/NZR-Cahier-De%20ander%20woont%20naast%20mij.pdf>

Diaconaat, hoe doe je dat?

Handvatten voor startende diakenen

Hub Crijns is hoofdredacteur van het tijdschrift *Diakonie & Parochie*

Als je voor het eerst diaken wordt, kom je tot de ontdekking dat diaconaat veel meer inhoudt dan je van tevoren had gedacht. *'Diaconaat, hoe doe je dat?'* is geschreven om startende of gevorderde diaken handvatten te bieden. Er wordt o.a. ingegaan op de rol als diaken in de diaconie en in de gemeente, diaconale hulpverlening binnen en buiten de gemeente, het werelddiaconaat en het maken van financieel beleid.

Meerdere auteurs en invalshoeken

Het boek kent meerdere auteurs, die elk een bepaalde invalshoek van het werk van een diaken in een diaconie uitwerkt. Matthijs Geluk tekent voor de omschrijving van wat diaconie is. Aart Peters gaat in op het diakenambt. Piet Vergunst beschrijft de relatie tussen diaconaat en eredienst. Volgens Aart Peters zijn diakenen toerusters. Jan de Kluijver diept de financiële hulpverlening uit, die diaconieën vaak geven. Alie Leeftang gaat in op de samenleving, waarin de diaconie actief is. Matthijs Geluk verwijst naar de wereld en bedoelt daarbij vooraf diaconie veraf: buiten Nederland. Steven van Loo verheldert het omgaan met diaconaal geld. Waarmee de acht hoofdstukken van het boekje aangegeven zijn.

Wat is diaconaat?

Volgens de auteurs in het *'Woord vooraf'* is diaconaat een roeping van de gehele gemeente,

waarom het eigene van diaconaat samenhangt met ambt, eredienst en toerusting. De diaken stimuleert de gemeente om haar diaconale roeping te vervullen en mag dan ook altijd een beroep doen op de gemeenteleden bij de uitvoering van het diaconaat. En diaconaat is geworteld in de liefde van God die hij door Jezus Christus aan de wereld laat zien. In het diaconale werk van de gemeente krijgt de liefde van Christus een concreet gezicht. Dit onderscheidt het diaconaat van alle andere vormen van liefdadigheid.

Omschrijving van diaconaat

De omschrijving van diaconaat wordt bepaald door de concrete context en praktijk van de christelijke gemeente. Als eerste bron wordt gekeken naar de omschrijving die de kerkorde van de Protestantse Kerk geeft (artikel X, 2). In één adem met de missionaire en pastorale roeping, wordt daarin gesproken over de

diaconale roeping van de gemeente. *"De gemeente vervult haar diaconale roeping in de kerk en in de wereld door in de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid te delen wat haar aan gaven geschonken is, te helpen waar geen helper is en te getuigen van de gerechtigheid van God waar geen onrecht geschiedt."*

Ordinantie 8, artikel 3 van die kerkorde, werkt de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid uit met taakgebieden en richtlijnen, en bepaalt de agenda van het diaconaat en de inhoud van dit boekje.

"1. De gemeente is geroepen tot de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid door:
- *het betrachten van onderling dienstbetoon;*
- *het verlenen van bijstand, verzorging en bescherming aan wie dat nodig hebben;*
- *het deelnemen in arbeid ten behoeve van het algemeen maatschappelijk welzijn;*
- *het signaleren van knelsituaties in de samenleving, en*
- *het bevorderen van de zorg en het behoud van de schepping.*

2. deze roeping betreft zowel de diaconale opdracht in de gemeente en haar omgeving als de diaconale opdracht elders in de wereld.

3. De diaconale zorg in de gemeente en haar omgeving krijgt gestalte in het leven van de leden van de gemeente, die worden opgewekt tot onderling dienstbetoon, tot voorbeden en tot de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid in de wereld, als ook in de arbeid die door en onder leiding van de diakenen wordt verricht.

4. De gemeente vervult haar diaconale opdracht elders in de wereld met behulp van en onder leiding van de diakenen en, in samenwerking met de daartoe aangewezen organen van de kerk, met inachtneming van het bepaalde in Ordinantie 14."

Als derde bron van omschrijving wordt verwezen naar de definitie van het handboek diaconiewetenschap uit 2004: *"Onder diaconaat/diaconie verstaan we het handelen vanuit en door kerken en andere door het evangelie geïnspireerde groepen en bewegingen dat gericht is op het voorkómen, opheffen, verminderen dan wel mee uithouden van lijden en sociaal-maatschappelijke nood van individuen en van groepen mensen en op het scheppen van rechtvaardige verhoudingen in de wereld"*, (*Barmhartigheid en gerechtigheid*, 2004, p. 392).

Bijbelse bronnen

Naast deze hedendaagse bronnen voor het diaconaat, zijn er ook die uit de bijbel en de traditie. De lezing van het Oude en Nieuwe Testament levert kernwoorden op, die eveneens richting geven aan de invulling van diaconaat. Waarbij telkens de gemeenschap en de dienst van barmhartigheid en gerechtigheid het leidende thema zijn. Zo wordt het diaconaat iets wezenlijks van elk gemeentelid, die dat vervolgens kan uitoefenen lokaal, landelijk

en wereldwijd. Diaconaat is al doende een getuigenis van de liefde van God in Jezus Christus. De veelvormigheid van het diaconaat is tenslotte terug te vinden in de traditie van de zeven werken van barmhartigheid. Het doen van deze liefdewerken levert concrete diaconie op, zowel in Nederland als in de hele wereld.

Praktische handreiking

De uitwerking van de kern van deze omschrijvingen van diaconaat in de rest van het boekje volgt vrij logisch. Feitelijk wordt de volgorde van de kerkorde omschrijving gevolgd. Naast overwegingen, praktische tips en handvatten vindt de lezer in dit boek tevens materiaal voor bezinning en onderling gesprek in de diaconie. De vele mooie en praktische voorbeelden die de auteurs aandragen geven inspiratie voor het diaconale werk in de eigen gemeente. Om dicht bij de bron van het diaconaat te blijven bevat ieder hoofdstuk ook een lees- en liedsuggestie, met een aantal vragen om over de inhoud door te praten. Het boekje eindigt met een bijlage met verwijzingen voor lezen en weten. Hoewel diaconie en caritas in de katholieke kerk anders georganiseerd zijn dan in de Protestantse Kerk in Nederland, is veel van het gebodene bruikbaar en toepasbaar voor diaconale of caritas vrijwilligers en bestuurders van een Parochiële Caritas Instelling.

Matthijs Geluk, Aart Peters (red.), e.a., *'Diaconaat, hoe doe je dat? Handvatten voor startende diakenen'*, Boekencentrum Zoetermeer, 2015, ISBN 978.90.239.7015.6; paperback, 96 pagina's, € 12,90
Matthijs Geluk is gemeenteadviseur van Kerk in Actie en was tot 2014 coördinator van het diaconale programma Luisterend Dienen. Aart Peters is gemeenteadviseur van de Protestantse Kerk in Nederland en voorheen diaconaal consultant. Verder werkten mee: Dick Klein, Jan de Kluijver, Alie Leeftang, Steven van Loo, Gijs van Norden, Wim van Ree, Anco de Rooij, Piet Vergunst en Meo Wolswinkel.

Agenda & weetjes

& Het Knooppunt Kerken en Armoede van de Raad van Kerken in Nederland organiseert op vrijdagmiddag 16 oktober 2016 in de Opstandingskerk te Houten een inspirerende bijeenkomst voor mensen die zich plaatselijk bezighouden met armoedeproblematiek. Er wordt een uitgave gepresenteerd van de top 70 van goede plaatselijke initiatieven op het gebied van de armoedebestrijding.
www.knooppuntkerkenenarmoede.nl.

& Op 13 november is M25 Westland als winnaar van de Religieuzenprijs 2015 uit de bus gekomen. Negen initiatiefnemers werden door KNR-voorzitter broeder Cees van Dam en jury-voorzitter Wim Swüste met woorden van waardering, een oorkonde en een boekje in het zonnetje gezet. Hierna was duidelijk dat M25 Westland winnaar was van de Religieuzenprijs. De prijs bestaat uit een geldbedrag van 5.000 euro en een bronzen beeldje, vervaardigd door Math van Kampen ofm conv.

& Het door paus Franciscus afgekondigde Heilig Jaar van de Barmhartigheid start 8 december 2015, de 50ste verjaardag van de afsluiting van het Tweede Vaticaans Concilie en eindigt op 20 november 2016 (Hoogfeest van Christus, Koning van het Heelal). De voorbereidingen voor de viering van dat thema-jaar in de bisdommen zijn in volle gang. Om de informatie aan elkaar uit te wisselen en publiek kenbaar te maken is een website heilig jaar van de barmhartigheid geopend. Bezoek: www.heiligjaarvandebarhartigheid.eu.

& Ongeveer 50 jongeren en 12 begeleiders van M25-groepen uit het bisdom Rotterdam waren bijeen op zondag 15 november in Den Haag. Ze presenteerden zich aan elkaar en vijf groepen dongen mee naar de M25-wisseltrofee: M25 St. Christoffel (Dord-

recht e.o.), M25 Den Haag, M25 Zoetermeer, M25 Rotterdam, M25 St. Franciscus (Gorinchem/Vianen). Na de beoordeling door een jury werd M25 St. Christoffel tot winnaar uitgeroepen. Daarmee staat vast dat de ontmoetingsdag in 2017 'M25 goes Dordrecht' zal worden. Als titelverdediger zullen zij de volgende keer gastheer zijn voor de ontmoetingsdag.

& Peter van Zoest, theoloog, religiejornalist en communicatieadviseur runt het communicatiebureau Solideo. Hij heeft ook een site actief rond het Heilig Jaar van de Barmhartigheid met informatie en nieuws over activiteiten die worden ontplooid. Bezoek: <https://jaarvanbarmhartigheid.wordpress.com>

& Bij gelegenheid van het Jaar van de Barmhartigheid brengt Bisdom Haarlem-Amsterdam een brochure uit met informatie, inspiratie en een activiteitenoverzicht. De brochure is verspreid naar alle parochies in het bisdom. Het boekje is ook digitaal beschikbaar:
http://www.bisdomhaarlem-amsterdam.nl/docs/2015/Jaar_van_de_Barmhartigheid.pdf

& In het Bisdom Roermond zijn Paus Franciscus groepen ontstaan, die actief zijn op diaconaal terrein ofwel rond kerk in de samenleving. Er is een website actief, waarin ook andere diaconale initiatieven in het bisdom Roermond zich presenteren. <http://pausfranciscusgroepen.nl/index.php>

& In het aartsbisdom Utrecht heeft de Diocesane Kerkelijke Caritas Instelling de driejaarlijkse Ariëns Prijs voor Diaconie opgestart. Parochies en Parochiële Caritas Instellingen kunnen initiatieven voordragen tot 15 januari 2016 gebeuren. Zie verder: <http://www.dkci-utrecht.nl/>

Diakonie & Parochie

Wat is dit voor een tijdschrift?

Onder *Diakonie* verstaan we:

“Het handelen vanuit en door kerken en andere door het evangelie geïnspireerde groepen en bewegingen dat gericht is op het voorkómen, opheffen, verminderen dan wel mee uithouden van lijden en maatschappelijke nood van individuen en van groepen mensen en op het scheppen van rechtvaardige verhoudingen in kerk en samenleving.” (Crijns H., e.a., *Barmhartigheid en gerechtigheid*, 2004, pag. 392).

Diakonie & Parochie is een uitgave van het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad, een werkgroep van de diaconale dienstverleners uit de bisdommen en enkele landelijke katholieke diaconale organisaties. Het Landelijk Katholiek Diaconaal Beraad vormt ook de redactieraad. Het tijdschrift verschijnt vier keer per jaar.

Abonnementsprijs in 2016 bedraagt € 25,00; losse nummers: € 5,00 excl. porto.

ADRESWIJZIGING MET INGANG VAN 1 APRIL 2015:
LKDB, Emmaplein 15, 5211 VZ 's-Hertogenbosch,
tel. 073-6128201

Voor abonnementen en bestellingen:

E-mail met opgave van alle adresgegevens: administratie@rkdiaconie.nl

Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij schriftelijk wordt opgezegd voor 1 november van elk jaar.

Het tijdschrift werkt nauw samen met de site van de Diaconale Alliantie www.rkdiaconie.nl

Kijk voor meer diaconale voorbeelden en meer diaconale spiritualiteit op deze site. Doe er zelf aan mee.

Vraag een inlogcode aan. Bezoek www.rkdiaconie.nl

Colofon

Aan dit nummer van *Diakonie & Parochie* werkten mee: Mariëlle Beusmans, Ina van de Bunt-Koster, Jan Bosman, Hub Crijns, Jan Gruiters, Jan Maasen, Jacqueline Meupenberg, Herman Noordegraaf, Hub Vossen, Jozef Wissink, Marja Wittenbols.

Eindredactie: Hub Crijns.

Foto omslag: Hub Crijns.

Redactie en uitgever: LKDB, 's-Hertogenbosch.

Opmaak: Hans van Eck (Impressio Communicatie)

Druk: Drukkerij De gebroeders Roggeband Breda.

Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen uit dit tijdschrift wordt op prijs gesteld, mits de bron wordt vermeld.

Voor overname van foto's, gedichten en cartoons neemt u contact op met de eindredacteur: crijns@ziggo.nl

ISSN 0922-9647

Meditatief

Van oorlog en zoeken naar veiligheid

En toen kwam de oorlog.
Waarom de bommen vielen
was je niet zo heel duidelijk.

Toen kwam de verwoesting.
Waarom je dorp werd gebombardeerd
kreeg je niet helder.

Toen kwam de honger.
Waarom er geen winkels meer waren
begreep je wel. Alles was kapot.

Toen kwam de dorst.
Waarom de waterleiding stuk was
kon je zien aan de puinhopen.

Toen kwam de naaktheid.
Waarom je geen woning meer had
deed je heel veel verdriet.

Toen kwam de vlucht.
Waarheen je moest gaan
en hoe lang je weg was wist je niet.

Toen kwam het vluchtelingenkamp.
Waarom daar geen toekomst was
kon niemand je meer vertellen.

Toen kwam de dood.
Waarom op dat wankle bootje
over dat grote water mensen verdronken
kostte je je laatste tranen.

Toen kwam de aankomst.
Waarom de mensen in het beloofde land
je zo verbitterd toeschreeuwden
kon je gelukkig niet verstaan.

Toen kwam de vrede.
Waarom je geloofde dat mensen
veiligheid en geluk kunnen maken
begreep je volledig.